

estraveller

Reisijakiri • 5/2010 • oktoober-november • Hind 29 kr • Estraveli püsikliendile tasuta

Sukeldumine

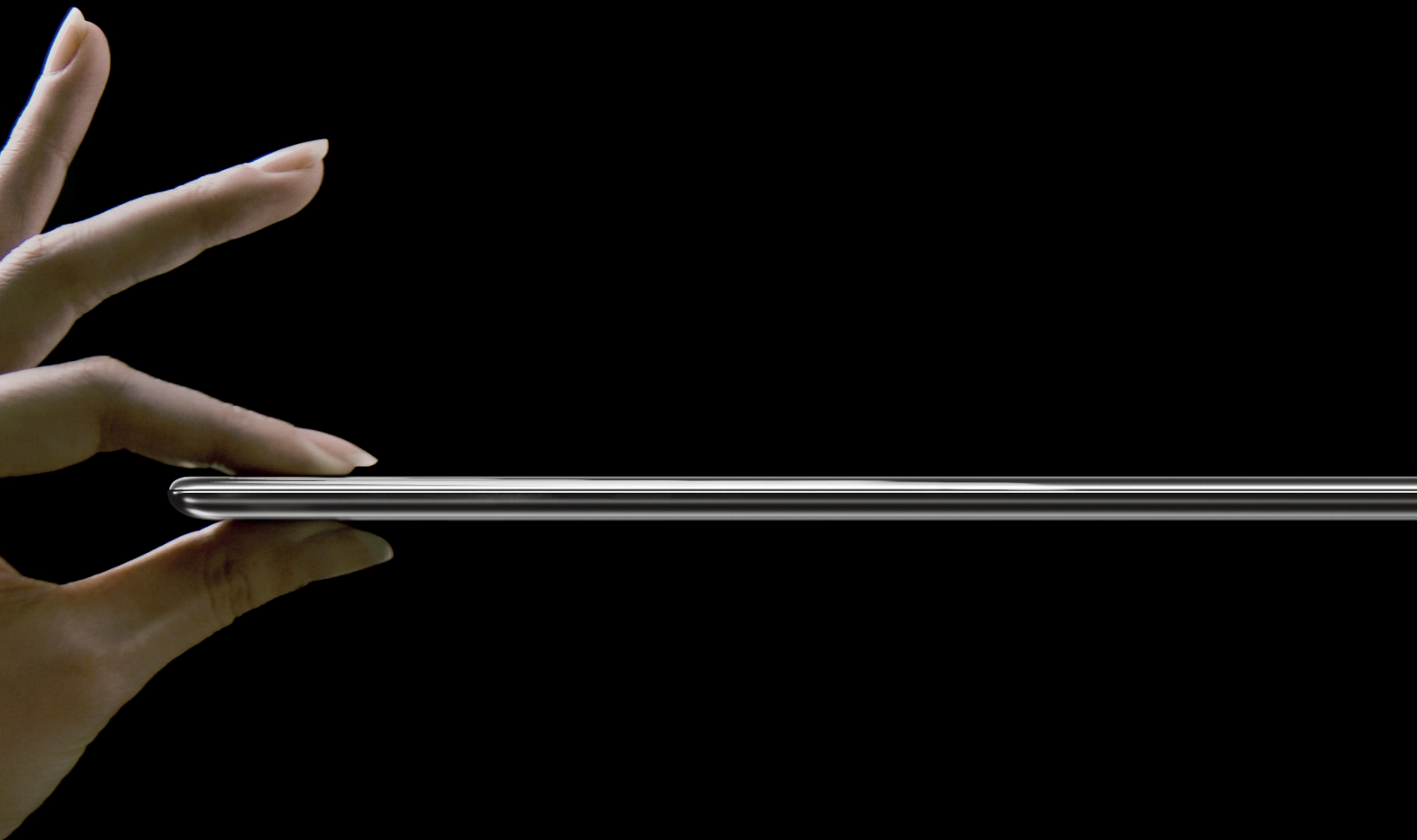
Punases meres

ANDALUUSIA Hispaania rahvaste paabel **JÕULUTURUD** Brüsselist Strasbourgini **PUUDRIPÄEVAD** Kanada suusamägedes **KALAHARI** Lõvide seltsis **VEEREISIL** Elblagi kanal Poolas **GRUUSIA KOOPAD** Maailmapärand šašlökiga **ITAALIA METSAS** Trühvlikorjel **TOIDU-
AKADEEMIA** Gurmeereis Taimaale Nõmmel **PULMAD** Nagu filmitähel

ISSN 1736-0021

9 771736 002002

KUI TEHNOLOOGIAST SAAB MAAGIA

9000. seeria LED-teler – parim Samsungilt

Teler, mille paksus on vaid 7,98mm – Samsungi 9000. seeria LED-teler on külgvaates peaaegu nähtamatu. Siiski on selle pakutavad võimalused tõeliselt maagilised. 138 cm diagonaaliga ekraan esitab täielikku värviskaalat, 3D-pilti ning emotsioonide paletti. Piisab vaid puudutusest puutetundliku ekraaniga kaugjuhtimispuldil.

Isegi väljalülitatuna on see teler ümbritsevaga täiuslikus kooskõlas. Selle disaini võlu peitub lihtsates kuid esteetiliselt veatutes detailides, mis on tehnoloogiliselt viidud täiuslikkuseni. See on stiilne maagia.

12 Rahvaste paabel Al-Andalusis

Hispaania edelaosas El Puerto de Santa Marias elav Helen Eelrand ärgitab Marbella hotellibasseini veeres lõsutamise asemel sõitma 200 kilomeetrit läände, kuna Andaluusial on palju enamat pakkuda – näiteks kirev segu eri rahvustest ja kultuuridest. Avaldame katkendi Heleni peatselt ilmuvast raamatust "Mida te lõkerdate kogu aeg?! 100 põhjust, miks armuda Andaluusiasse".

20 Vabandage, pood on suletud – täna on puudripäev

Kui hing ihkab talvel lund, ent soovid vaheldust rahvarohketele Alpidele, Tatratele või Skandinaavia suusakeskustele, siis soovitab Jan Jõgis-Laats kaaluda paariks nädalaks Lääne-Kanadasse lendamist.

17 500 km ja viis jõuluturgu

Novembri viimasel nädalal muutub iga respektaabel kirjakesine väljak või raekoja plats Euroopa südames talve võlumaaks ja paneb püsti oma jõuluturu. Elamusi viies Belgia, Saksamaa ja Prantsusmaa linnas teel Brüsselist Strasbourgini jagavad sealkandis töötavad Kertu Kaera, Hanna Hiiesalu ja Kadri Ollino.

30 Veereisima Poola Elblagi kanalile

Olgu kanuuga jõel või suure laevaga merel, vee peal pole distants versta-postidega mõõdetud ja nõnda väärtustub kulgemine märksa enam kui maanteel või lennukisalongis. On aega kaaslastega vestelda, märgata keskkonnas pisemaidki muutusi – vee värvi, tuulevirvendust, taimestikku jõe kaldal. Seilas Karl-Kristjan Nigesen.

36 Türkiissinise maailma rahu

Selgub, et kümne aasta jooksul ilmub Estravelleris alles teist korda reisikiri oh-kui-populaarsest Sharm el Sheikhist, aga mitte hotellidest-basseinidest. Terje Meos Eesti Sukeldujate Klubist teeb lüüriilise ülevaate hoopis kuurordi ümber asuvatest paikadest, kus imetleda veevaluse maailma ilu, rahu ja värvidemängu, mida illustreerivad fotod Kaido Haagenilt.

REISIPOLITSIK
Tee soodne reisikindlustus
www.salva.ee või reisibüroos

SALVA
REISIKINDLUSTUS

42 Maailma- pärand versus lambašašlõkk

“Otsige teda maa alt ... ja maa pealt,” anti legendaarses “Viimses reliikvias” instruksioonid veel legendaarsema vürst Gabrieli kindlaks tabamiseks. Armeenia ning Türgi kolmikpiiri lähistel asuv Gruusia kuulus koobaslinn Vardzia, mis kuulub ka UNESCO maailmapärandisse, oleks ühtaegu justkui mõlemat, kirjutab Mari Kodres.

48 Kgalagadi rahvuspark Kalahari kõrbes

Lõuna-Aafrika Vabariigi Loodeprovintsis, Namiibias ja Botswanas laiub 900 000-ruutkilomeetrine Kalahari kõrb ja seal Kgalagadi 38 000-ruutkilomeetrine rahvuspark. Selles võimsas ja inimitühjas, ent loomarikas paigas matkas Kristina Mänd.

54 Pulmad nagu filmis

Paljud paarid on loobunud mõttest korraldada hiigelpidu kõigile tuttavatele ning valinud võimaluse astuda paari isekesis, kusagil kaugemas paigas, varbad rannaliivas. Annekreet Heinloo annab natuke nõu.

56 Abruzzo tammikud peidavad väärt kraami

Kui Tiia Puustusmaa ühel augustihommikul kohvri luku kriginal sulges, tennised jalga tõmbas ja ID-kaardi käekotti poetas, polnud tal aimugi, kuhu järjekordse Vahemere maade reisi jooksul välja jõuab. Kõige vähem oskas ta loota ja planeerida trühvlikorjamist Abruzzo maakonna tammikutes.

61 Toidu- akadeemiaga reisile

Taimaale sõiduks pole vaja tuhandeid kulutada. Veered Nõmmele ja oledki Toiduakadeemia lahke abiga Oriendis. Keskkond, kuhu satud, pole vahest nii lopsakas, kui eksootiliselt reisilt ootaksid, pigem selline turvaline ja põhjamaiselt maitsekas. Seekord reisime Estraveli koondisega köögis.

Olga Khorošunova | Dreamstime.com

Estravel/American Express Travel reisiajakiri. Ilmub veebruaris, aprillis, juunis, augustis, oktoobris ja detsembris.

Väljaandja Estravel AS, Suur-Karja 15, 10140 Tallinn. Telefon 626 6200. E-post estraveller@estravel.ee

Reklaam Nordicom, 5666 7770 reklaam@nordicom.ee

Teostus Criteria VMG OÜ
Sisu Alari Rammo, alari@criteria.ee

Makett Karl-Kristjan Nigesen

Keel Katrin Kern

Kaardid Helle-Mai Pedastsaar

Ristsõna GH Press

Trükk Reusner, trükiarv 12 000

Väljaandja, toimetajate ja autorite vastutus piiratud. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Estravelleris ilmuv materjal ei väljenda Estraveli seisukohti, kui pole nii öeldud. Väljaandja ei vastuta teenusepakujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms.

Ilmub alates 2000. aastast. www.estravel.ee/estraveller

Estraveller on täies mahus loetav ka portaalis www.netiajakiri.ee

estravel

Avasta Punase mere veealused aarded

Sharm el Sheikhi kuurort Egiptuses Punase mere ääres on tõeline sukeldujate paradüüs. Et veealust maailma tõeliselt nautida, on soovitatav läbi käia sukeldumise kursused algajatele ehk OWD, kus õpitakse tundma varustust, teooriat ja ohutusnõudeid.

Kahe päevaga läbitakse viis teooriamoodulit ja sama palju basseinitunde Eestis. Seejärel jääb osalejale valik teha neli praktilist mere-sukeldumise tundi Eestis või võõrsil, mille tulemusena saadakse eluaegse sukeldumislitsentsi omanikuks. PADI OWD litsents võimaldab koos paarilisega instruktoriga järelevalveta sukelduda maailma erinevates paikades kuni 18 meetri sügavusele.

Nüüd ongi Estravelil pakkuda suurepärase võimalus: teooria- ja basseinitunnid saad ära

teha Eestis, avavee tunnid aga mõnusa kliima ja sooja veega Egiptuses. Broneerides teooria- ja basseinimooduli Estraveli kaudu, kehtib neile soodushind 1900 krooni (tavahind 3200 krooni), tunnid Egiptuses koos eesti keelt kõneleva instruktoriga 3600 krooni.

Kursus tuleks broneerida vähemalt kaks nädalat enne reisi algust, siis jõuab kõik ettevalmistused õigeaegselt ära teha. Eestikeelsed avaveetunnid toimuvad Sharm el Sheikhis perioodil 20.-27.11. ja 04.-11.12.2010. Sukeldumisele lisanduvad valmisreiside hinnad Egiptimaale algavad vastavalt 9990 ja 8090 kroonist. Järgmised eestikeelsed avaveetunnid toimuvad 19.-26.02 ning märtsikuisel koolivaheajal (täpne aeg selgub peatselt, küsi oma reisikonsultandilt.)

Bussiga otse Hollandisse

Ecolines alustas septembris sõitmist Amsterdamist ja Rotterdamist. Bussid väljuvad Tallinnast laupäeviti ja neljapäeviti kell 06.30, Riias tehakse kiire ümberistumine, sõidetakse läbi Läti, Leedu, Saksamaa ning jõutakse sihtkohta vastavalt pühapäeval või reedel kella kaheksa ja kümne vahel.

Tagasisõit algab Rotterdamist 07.10 järgmisel hommikul, jõudes läbi Riia Tallinna teisipäeva või pühapäeva hilisõhtul. Kahjuks ei tasu loota, et hinnad oleksid oluliselt odavamad lennupileteid, mille saab kenasti planeerides kindlasti soodsamalt.

Edasi-tagasi bussipileti eest Hollandisse tuleb tasuda 3407 krooni ja ühe suuna eest 1893 krooni.

Tasuta lõunad on siiski olemas

Estravel alustas septembri lõpus kampaaniat äriklientidele, kus iga ostetud lennupilet annab punkti, kogutud punktid saab vahetada väärtuslike preemiade vastu. Uudset ettevõtmist katsetab Estravel esialgu kolmekuuse kampaania ajal ja kui see klientidele meeldib, on plaanis jätkata. Süsteem on lihtne – iga ettevõttele ostetud lennupilet annab ühe punkti, mille arvestus ja preemiade lunasta-

mine käib sujuvalt kodulehel.

Atraktiivsematest preemiatest võiks nimetada lennupileteid vabalt valitud sihtkohta, lõunasööke mainekates hotellides, konverentsiruumide renti või spaapakette näiteks oma töötajatele.

Kui oled juba Estraveli klient, siis tule ja registreeri ostetud lennupiletid lehel www.estravel.ee/sygiskampaania.

Eestlaste invasioon Münchenisse

Tänu Lufthansa üliodavaile pileteile on Münchenisse oodata eestlaste horde. Loe meenutuseks üle eelmises Estravel-leris ilmunud pikem lugu www.estravel.ee/estraveller ning siit, mida võiks teada enne teele asutamist.

Tähelepanu tuleks pöörata sellele, et pühapäeviti on kogu linn suletud: kauplused, väga paljud kohvikud ja restoranid, muuseumid. Nii et lühikese nädalalõpureisi korral tasuks sellega arvestada, sellel päeval pole Münchenis pea midagi teha.

Lennujaam asub kesklinnast umbes 40-minutilise rongisõidu kaugusel, päevapilet maksab 10,4 eurot (ca 163 krooni) ning Partner Ticket (kuni viis suurt ja kümme väikest inimest) 18,8 eurot ehk pea 300 kr. Estravel soovib aga pigem rentida lennujaamast auto ja

teha ring Müncheni ümbruses, soodsaima grupi autorent maksab nädalalõpuks sõltuvalt kuupäevadest 1900-2600 krooni.

Saksamaa turismiamet on reisiplaneerimise võrdlemisi lihtsaks teinud ning välja pakkunud temaatilised marsruudid, kus on peale märgitud soovitusel, kus peatuda ja mida seal teha. Mainida võiks neist sealkandis kolme: romantikatee, mänguasjatee ja klaasitee.

Sellised soovituslikud marsruudid on välja mõeldud üle kogu Saksamaa ja kui sul on plaanis ka mõni teine piirkond, tasub vaadata infoküllast kodulehte www.saksamaa.travel.

Ka Estravel on reisijaile kokku pannud hulga hotellipakkumisi erinevale maitsele ja eelarvele, vaata ringi www.estravel.ee.

Sean Nel | Dreamstime.com

USA reisiruba tasuliseks

Septembri algusest muutus ESTA reisi- loa (ainult Eesti kodaniku passidele) taotlemine Ameerika Ühendriikidesse paraku tasuliseks, hinnaks kehtestati 14 dollarit ja tasuda saab vaid krediitkaardiga. Varem tasuta saadud positiivsed vastused jäävad jõusse tähtaja lõpuni, milleks on kaks aastat, nii et kontrolli enne reisi loa kehtivust. Olgu meenutatud, et USA-sse saab reisida viisata, kui sul on biomeetriline pass (kiibikese pilt esikaanel) ning positiivne vastus nime- tatud ESTA süsteemist ja kui viibid riigis alla 90 päeva.

Brookefuller | Dreamstime.com

Hotellid talveunne

Tavapärast sulges üksikülastajate ees oktoobri keskel ukсед üks Eestimaa nooblimaid mõisaid Pädaste, jäädes tellimisel avatuks vaid gruppidele ja erisündmusteks.

Pärnus lõpetab hooaja oktoobris hotell Koidulapark ning avab ukсед taas aprillis. Ranna-

hotelli ei pääse alates oktoobri lõpust aprillini. Hansalinna hotell on seevastu puhkuseks suletud vaid jaanuaris.

Teadaolevalt lõpetavad sootuks tegevuse Tallinna vanalinnas asuv Domina City ning kunagi nii populaarne olnud Kalvi Mõis.

Estraveli kõige armsam paar

Kindlasti on paljud lugejad juba kursis Estraveli korraldatud konkursiga armsaima paari leidmiseks, mille võitjad saavad auhinnaks täiusliku pulmareisi koos abielu registreerimisega troopilistel Seišelli saartel. Konkursile saabus 160 avaldust, mis ületas kõik ootused. Igatahes otsustas Estravel algse kolme asemel välja valida kuus paari ja kõik finalistid olid innukalt nõus konkursiga lõpuni minema.

Ajakirja trükist tuleku ajaks on Estraveli Facebooki fännilehga liitunud juba õnneliku paari välja valinud ning noored tegelevad reisi valmistamisega.

Õnnelikem paar saab tasuta eksklusiivse

pulmareisi Praslini saarele, muuhulgas romantilise abieluteremoonia rannal ja neljapäevase luksuskruisi Seišellide saarestikus, lisaks noobli hotelli kõik mugavused.

Vaata lisa www.estravel.ee/muinasjutt.

Alm2003 | Dreamstime.com

Taevased sõnumid

Fälte, **Ryanair**, ootasime sind rohkem kui eurot! Vaadates, kuhu kõik me nüüd kas või seni tundmatust Düsseldorfist soodsalt edasi pääseme, elame ka need uued lennukitäied poissmehi Tallinna vanalinna üle. Nüüd on Eestist siis veel ainult H&M ning IKEA puudu.

Selles numbris kirjutame jälle Gruusiast, kuhu lisaks Riia-ühendusele pääseb septembri keskpaigast ka Varssavi kaudu viisakama **LOT**-iga. Samuti lisanduvad Varssavist sihtkohtade nimistusse Kairo ja Hanoi, juba toimuvad lennud Jerevani ja Beirutisse.

Ei läinud läbi meie rohelisel sõbral järjekordne temp ning oktoobrist tühistas **Air Baltic** ogara viieeurose lennule registreerimise tasu. Äraantava pagasi eest võetakse raha edasi, nagu ka kütuse hinnalisa töstmisega, aga vähemalt hinnakiri on ehk natuke klaarim. Natuke.

Septembris teatas **Air Seychelles** Airline Managementiga Eestis esindamise lepingu sõlmimisest. Firma lendab Mahélt Euroopa sihtkohtadest Pariisi, Milanosse, Rooma ja Londonisse, aga ka Mauritiusele, Johannesburgi ja Singapuri.

Kuna aprillini on veel aega, siis tuleb uskuda uudist, et **Estonian Air** lendab veebruari lõpust kuus korda nädalas Tartu ja Tallinna vahet, et kinkida lõunamaalastele veidigi uneaega, kui tuleb hommikul Tallinna lennujaama jõuda ja hilisõhtul naasta. Detsembris lõpevad aga lennud Tartu ja Stockholmi vahel, nii et meil ei jää muud üle kui nõustuda lennujaama ähvardusega: "Tartlased, ärge vedage meid alt, tühja lennukiga see liin kaua ei kesta! Õige eestlane istub ümber kodumaal."

Oktoobri lõpust kaob ära **Estonian Airi** vahemaandumine Vilniuses teel Amsterdamis ja mõnda aega saab sinna kuus korda nädalas jälle otse. Koodi jagatakse KLMiga, nagu ka uutel lendudel detsembri keskpaigast Vilniuse ja Milano vahel, aga viimane uudis rõõmustab ilmselt rohkem leedukaid.

Oktoobri alguses jõudis lõpule maailma ilmselt suurima lennufirma teke – **United Airlines**'i ühinemine Continentaliga. Viimase nimi kaob ajalukku, nagu ka Delta positsioon suurimana, vähemalt enamikus kategooriates.

Jaanuari lõpus alustab koostöös Estonian Airiga Helsingi vahet lendamist SASi gruppi kuuluv Star Alliance'i liige **Blue1**. Lennud hakkavad Tallinnast väljuma E-L kl 5.55 ja P-R kl 15.05 ning tagasi kl 14.05 ja 23.55 (v.a laupäeval). Lubatakse häid ühendusi edasi. Pilet hakkab maksma alla tuhande krooni ehk 59 eurot.

Imagine, **easyJet** alustab lisaks senisele Stanstedile Londonis aprilli lõpust kolm korda nädalas õhusõite ka Liverpooli John Lennonini nimelisse lennujaama. Piletid on juba müügil, üheotsa hind tundub algavat 25 eurost. Lisandub pagasi- ja kaardimaksetasu ja jumal teab, mis jama veel, nagu ikka odavlendudel.

Koolivaheaja päevakruuis

koos söökidega
Helsingisse

Alates **698.-**

ja lapsed vanuses
12-17 a

Alates **299.-**

Hind kehtib väljumistele 23.-31.10.2010

Soodne südalinnaliin!

Päevakruuis

Helsingisse

Alates **460.-**

Lisainfo ja broneerimine
tel 666 39 66 või booking@vikingline.ee

VIKING LINE

www.vikingline.ee

Tekst HELEN EELRAND

Rahvaste paabel Al-Andalusis

Hispaania edelaosas El Puerto de Santa Marias elav Helen Eelrand ärgitab Marbella hotellibasseini veeres lõsutamise asemel sõitma 200 kilomeetrit läände, kuna Andaluusial on palju enamat pakkuda - näiteks kirev segu eri rahvustest ja kultuuridest. Avaldame katkendi Heleni peatselt ilmuvast raamatust "Mida te lõkerdate kogu aeg?! 100 põhjust, miks armuda Andaluusiasse".

Kui te Malaga lennujaama asemel potsataksite kogemata otsejones näiteks Granadasse (aga see võib kergesti juhtuda ka Cadizis), võtaks jahmatus ilmselt hinge kinni: tõenäoliselt arvaksite, et Hispaania asemel on teid sokutatud kusagile Araabiasse, sest need võlvidega hooned, sini-valge keraamika, tänavail müüdavad aladinipüksid, vesipiibud ja kaeblev muusika pole ometigi

Euroopa päritolu. Tere tulemast Al-Andalus!

Selle asemel et araablastele kaotatud 800 orja- või okupatsiooniaasta üle kaevelda, on hispaanlased siiski üldiselt uhked neile jäetud võimsa kultuuripärandi üle, nagu nad ka kadestamata kuulutavad mustlaste kingituseks flamenkokleidid ja -rütmid. Poleks Andaluusial ilma araablaste poolt antud Al-Andalusita sedasama nime ega sõjapealik Tarikita Tarifa nimelist imelist surfilinna või rahvusvaheliseks muutunud sõna "tariif", lummasvat arhitektuurist rääkimata. David Bisbal kirjeldab oma poplaulus "Al-Andalus" Andaluusiat kui rohesilmset jumalannat, kes on sündinud maurist isa ja kristlasest ema ühendusest.

Kas just seetõttu, aga moslemite rohkearvulisse eksistentsi suhtutakse vähemalt meie kandis pealtnäha kaudis rahumeelselt. Olen seni isiklikult kohanud vaid üht vanemapoolset meest, kes ütles otsesõnu välja, et räti- pead talle ei meeldi, aga ta oli ka seda sorti, kes hea meelega oleks näinud Franco ülemvõimu edasi kestmist ja

lubas välja võtta püssi niipea, kui mis-ki peaks ta nelja poega ohustama.

Hispaanias moodustavad sisserändajad üle 10 protsendi rahvastikust, märkimisväärne osa neist on tulnud alles viimase aastakümne vältel ja Zapatero vabameelse poliitika "süül", kuid ehkki probleeme salata ei saa, on suuremad massirahutused seni tulemata jäänud (või juhtunud teistes riikides).

Harrastussotsioloogia

Ma tõesti tegin pikka aega omalaladset sotsioloogilist uurimust migrantidesse suhtumise kohta hispaanlaste noorema generatsiooni hulgas, ähvardades neid ida-eurooplasena koguni töökohtade ülevõtmisega, kuid ainsana jäi kõlama vastus "Peaasi, et kõik inimesed ennast siin hästi tunneksid".

Kui turismireisidel seostub araablane üldiselt käisest tiriva ja näkku vaeleva kaupmehega ning Prantsusmaal õigusi nõutava autodepõletajaga, siis siin eristame põhja-aafriklaste eeskätt näojoonte ja teinekord mõningate riietuserinevuste tõttu. Neist mingit tüli tõusvat mina näinud pole ja nii

on näiteks meie noorema tütre Natu üheks paremaks mängukaaslaseks Marokost pärit Hiba, kes ise küll sundimatult lühikesi pükse kannab, kuid kelle ema on alati üleni hõlsti mähitud.

Natu parim sõbranna Monse, täiskasvanuliku olemise ja suurte tarkade mustade silmadega tüdruk, on aga pärit Hondurasest. Monse ema Azucena on üks paljudest ladinaameerika immigrantidest, kes oma esivanemate maale paremat elu otsima on tulnud. Hommikuti, kui Monse koolis on, käib ta ema teiste majapidamisi koristamas ning tunnistas mulle kurvast, et üritab lähiajal tagasi saada oma Hondurasesse vanematele hoida jäänud väikest poega. Veel õpib Natu klassis Boliviast pärit Vanessa, kelle näojoontes on aimata indiaani päritolu, ning hiljuti lisandus slaavi perekonnanimega poiss Andriy.

Pontsakas kuuba laps Andrew jäi poolest aastast miskipärast kaduma. Sama kooli rootslannast lapsevanem Ulrika on El Puertos aga juba vana olija, teda tõi siia abielu hispaanlasega ning minu omaga sarnane haigus: totaalne vaimustus ümbritsevast (hispaanlasest on ta nüüd juba ammu lahus, aga äraminek ei tule kõne allagi).

Integratsiooni eripärad

Vähem värvikas ei olnud seltskond ka keelekursustel (integratsiooni huvides korraldatakse neid siin tasuta), kus Tom käis: hiinlane, sakslane, ukrainlane, paar venelast ja marokolased. Viimased plagasid ramadaani lõppedes poole tunni pealt sööma ning jäid sageli hiljaks, sest palvetamist ära jätta ju ei saanud.

Enim pahandamist olen ma siinsete inimeste hulgas kuulnud hoopis hiinlaste suhtes. Salamisi on nad siia

Matthew Trommer | Dreamsstime.com

Helen Eerland

Helen Eerland

Valguserannikule imbutud ja kedagi otse nagu ei segakski, ent suurimaks süüks pannakse neile hispaaniapärase päevakava rikkumist. Isegi ajalehes ilmuvad hurjutused selle kohta, kuidas on võimalik hingamispäeval, siesta või pühade ajal oma tränikauplust lahti hoida (tõsi, ega keegi sel ajal seal poodides ka ei käi). Samuti pannakse neile (ja ausalt öeldes mitte asjata) pahaks kaupade kvaliteeti.

Siis on meil veel kõndivad riidehunnikud ehk sügavamalt Aafrikast pärit sisserändajad. Mõistan muidugi, et päevast päeva lõõskava päikese all mööda plaaži (suhteliselt tulemusteta) rannakleite või päikesepirille pakkuda pole päris meelakkumine, kuid ma tõesti ei jõua kõiki neid hilpe ära osta.

Tundlikud mustad

Õnneks nad väga ei survesta ka, kuigi mõne mustanahalise suust olen kohalike aadressil siiski sõimu kuulnud. Mõningaid neist solvab nimelt peaaegu kõik, ka see, kui turist neid pildistab või inimesed lihtsalt omavahel jutu käigus naeravad. Must uhkus on valgest iga kell üle, vaatamata sellele, et maailma vanimas ametis tegutsuvad siin ka üksnes sellist tooni naised,

Helen Eelrand

keda ööpimeduses muidu ei märkaks, kui nad pimestavvalgeid sukksaapaid ja sama värvi mikropükse ei kannaks.

Samas mõistavad nad kõik end sujuvas hispaania keeles väljendada ning mis kogu selle värvika seltskonna omavahel tervikuks seob, ongi hispaania keele oskus. Nad kõik räägivad seda ja paljud paremini kui mina.

On siiski üks inimgrupp, kelle suhtes mul kõigele vaatamata tõrksus säilib. See rahvas, keda kadestatakse nende vabaduse ja isemeelsuse pärast, kuid kes tegelikkuses pühendab oma aja kerjamisele ja väljapressimisele. Mustlaslaager ei lähe siinmaal mitte taevasse, vaid sõidab *feria*'le, mille kõrval oma räbaldunud majapidamine püsti lüüakse, ning siis läheb häbematuks kottimiseks. Kellel sametist lilled, kellel kübarad, kellel seebimullipüstolid, kellel suitsupakid või õlarätikud, aga fakt on see, et intensiivsest päheäärimisest ei pääse ükski laadaline. Ja jääks see sellega!

Ma ei teagi, kelle peale ma rohkem nõrдинud olen, kas iseenda või mustlaste, kuid Sanlucaris õnnestus meil neile ära anda oma viimane raha – meie laua kõrvale ilmus (võlts)kurblik pikaseelikuline mustlanna, mõnekuune beebi süles. Eks ta oma euro sai, aga sekundiga teda klooni ning siis kerjas

(ja õnnetuseks ka sai) meie raha juba terve naiskoor, igäühel imik kaenlas.

San Fernando *feria*'l käisid mustlaslaagri elanikud aga lauast lauda ka lihtsalt toidujäätmeid mangumas. Muidugi võiks mõningase leidlikkuse eest kiita neid mustlasi, kes parklates helkurvestid selga on tõmmanud ja euro eest mitteametlikke pileteid müüvad, kuid fakt jääb faktiks: tegemist on siiski tasuta parkimise aladega. Leidlikkuse preemiast jäävad aga hoopis ilma need naised, kes, käed pikal, supermarketite ostukärude juures passivad, kirjaga “Mul on nälg ja kolm last”. Kui nii edasi läheb ja ma endas neile vastupanuks rohkem jõudu ei leia, on mul ka!

Jäljed ühiskonnas

Ent ma siiski usun, et iga isend sellest rahvaste paablist jätab endast maha huvitavama jalajälje kui kasutatud salvrätik, koni, pasahunnik või varastatud rahakott. Olgu selle tõestuseks üks kaheleheküljeline artikkel meie kohalikust lehest, kus üle pika aja ainsa kuriteona kirjutati ahastavalt sellest, kuidas kellegi lahti murtud garaazist varastati paar jalgrattakiivrit ning naabriteühendused linnavalitsusse otsustavalt suuremat turvalisust läksid nõudma.

Meie, migrandid, oleme ausad ja korralikud inimesed!

Helen Eelrand

Iga hetke väärt

Privaatsus, personaalne teenindus, uuenenud ja varasemast laiem valik treeninguid ning lummas merevaade – see on Sinu privileeg. Sina oled seda väärt.

Paldiski mnt 96 • telefon 656 3911 • info@statusclub.ee • Avatud E-R 7-23; L 10-18; P 10-22
Jõusaal • Rühmatreeningud • Jooga • Pilates • Spinning • Squash • Bassein
Auru- ja leilisaun • Massaaž • Kehahooldused • Solaarium • Lastetuba • Kohvik

www.statusclub.ee

estravel

Naudi elu kruisilaeval!

Tellimine: tel 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

Suurepärane puhkus romantilistel kruisilaevadel

Bahama kruis
laeval Monarch of the Seas
Hind alates **3485 krooni/reisija** (4 ööd).

Ida-Kariibi kruis
laeval Carnival Destiny
Hind alates **4416 krooni/reisija** (5 ööd).

Lääne-Kariibi kruis
laeval Norwegian Spirit
Hind alates **6830 krooni/reisija** (7 ööd).

Lõuna-Kariibi kruis
laeval Celebrity Summit
Hind alates **8735 krooni/reisija** (7 ööd).

Hinnas sisaldub: kruis ülaltoodud marsruudil ühele reisijale 2-inimese kajutis, toitlustamine laevas kogu kruisi jooksul, lai valik vaba aja veetmise võimalusi laeva pardal, jootrahad, sadamamaksud, kütuse lisatasud. **Hinnas ei sisaldu:** lennud kruisi alguskohta ja tagasi, ekskursioonid kruisi toimumise ajal, reisikindlustus, vajadusel viisateenus, reserveerimistasu.

Novembri viimasel nädalal muutub iga respektabel kirikuesine väljak või raekoja plats Euroopa südames talve võlumaaks ja paneb püsti oma jõuluturu, kus lõhnade, värvide ja maitsete ime kestab kuni jõuluni, mõnes paigas isegi jaanuarini. Jõuluturud avanevad näiteks Euroopa pealinnas Brüsselis, naaberiigi Saksamaa piiriäärsetes linnades Aachenis, Monschaus ja Trieris ning teises põhilises eurolinnas Strasbourgis Prantsusmaal.

500 km ja viis jõuluturgu

Tekst **KADRI OLLINO, HANNA HIESALU, KERTU KAERA**

Nimetatud linnad asuvad 500-kilomeetrisel marsruudil Brüsselist Strasbourgi. Sinnakanti tööga seoses sattujail on ehk aega jõuluturult läbi jalutada, kuid paari päeva, hea seltskonna ning rendiautoga saab aimu kogu franko-germaani jõulukultuurist.

Aachen asub Brüsselist pooleteise tunni autosõidu kaugusel Saksamaal, piiri ääres. Säravates tuledes turg asub kokkulepitult peamiselt just katedraali ja raekoja platsi kandis, mis on inimestest nii pungil, et kohati muutub rahvamassis rügemine isegi tüütuks. Õnneks on kaubavalik hurmav ka veidi rahulikumatel kõrvaltänavatel, kus jalutamine on lausa lust.

Lisaks erinevatele keeksidele ja küpsistele on Aachen eriti uhke kohaliku pehme piparkoogi *Aachener Printe* üle, millel on väidetavalt raviomadused ning täpse retsepti viib tõeline kokk pigem endaga hauda, kui kellelegi sellest iitsatab.

Lastele pakub rõõmu suur karussell, täiskasvanud naudivad hõõgveini, millele on hea kõrvale haugata *Reibekuchen*eid. Veidrast nimest ei tasu end heidutada, tegemist on krõbeda kartulipannkoogiga, mille kõrvale pakutakse meilegi tuttavat õunamoosi. Soolasema austajad ei pea samuti pettuma, erinevate *Bier-*, *Brat-* ja *Weisswurst*'ide valikust peaks iga vorstisöber midagi leidma.

Brüsseli jõuluturu eripäraks on see, et igal aastal osaleb aukülalisena mõni riik või piirkond. See on hea võimalus oma kultuuri tutvustada ning turistide suveks enda juurde puhkusele meelitada. Möödunud aastal sai au osaliseks Mongoolia ning harukordselt külma talve arvestades läksid kaubaks hästi mongoollaste naha- ja villatooted. Neli aastat tagasi oli jõuluturu aukülalise seisuses ka Tallinn.

Turule võib minna meeleolu ja sagimist vaatlema, perele kingitusi otsima või siis kulinaarset jalutuskäiku nautima.

Brüsseli jõuluturg on viimaseks just parim – müügikioskite rivi lookleb pea kolmveerand kilomeetrit. Pikantseid juustud, Belgia vahvlid kõikvõimaliku muu magusaga ning hõõgvein on asjad, mida proovimata ei saa turult lahkuda.

chris friese

Trieris ei saa peatumata jätta, eriti kui tee viib Strasbourgi. See Saksamaa linn paikneb Prantsusmaa piiri ääres. Trieri väikse, kuid veetleva jõuluturu teeb nautimisväärseks keskaegne majadeansambel, mis jõuluturu platsi piirab, ning samuti juba varasemast tuttavad erinevad vorsti-, kartulipannkookide- ja muude kohalike hõrgutiste putkad. Ja loomulikult ei saa maitsmata jätta kohalikke veine.

Kohal on ka jõuluvana, suures paviljonis toimuvad nukuteatri etendused ning kõlab elav puhkpillimuusika. Strasbourgi jääb siit veel paarsada kilomeetrit.

Monschau leiab Aachenist vaid 30 km lõunasse liikudes. Paiga teeb haruldaseks tema asukoht sügaval mäeorus Eifeli mäestik, kuhu ligipääs on raske nii autoga kui jala. Selline peidukoht aga on linna mitu korda halvimast päästnud ning viimasest maailmasõjast jäi ta puutumata. Novembri lõpus, detsembri alguses sajab erinevalt Aachenist Monschaut tihti maha ka esimene lumi, mis muudab juba niigi jõuluvana töökoda meenutava linna veelgi romantilisemaks ja tihti peetakse just Monschau jõuluturgu üheks kaunimaks Saksamaal.

Lisaks tavapärasele jõuluputkadele on Monschau täis erinevaid pisikesi

kohvikuid ning käsitööd ja hõrgutisi müüvaid kauplusi, kuhu mahub korraga sisse heal juhul viis-kuus inimest. Isegi kui martsipanikeeksid ja küpsised külmaks jätavad, on kohalikku munalikööri limpsides põnev jälgida, kuidas pagarid neid klaasi taga valmistavad või kohalikud kunstimeistrid uusi vaase ja teisi klaasesemeid puhuvad.

Vältimatut magusauputust tasakaalustab taaskord vana hea *Wurst*, mis siin on pigem lisandi rollis – Monschau on nimelt tuntud oma sinepi poolest, mida leiab poest vähemasti paarkümmend sorti ja mida kõiki saab ka kohapeal maitsta ja kodustele kingiks tuua.

Massimiliano Peracini | Dreamsline.com

Strasbourg, Tourist Office

Strasbourgis on jõuluturg katedraali ümber peetud juba 1570. aastast alates. Ilmselt on selle mastaabid aasta-aastalt kasvanud, sest tänapäeval hõlmab turg juba kogu kesklinna, kõiki platse ja väljakuid ning kanaliääri, pakkudes käsitööd ja kingitusi, mänguasju ja karussellisõite ja loomulikult sööke-juoke.

Nii nagu Strasbourg ise on prantsuse sisu saksa keestas, ühendab ka jõuluturu söögivalik paremaid ja kargemale aas-tajale kohaselt, ka rammusamaid hetki mõlemast kultuurist. Ühelt poolt prantsuse *crêpe*'id ja *gaufre*'id (pannkoogid ja vahvlid), teisalt saksa *Pretzel*'id ja kõvad puuviljakeeksid.

Kui asi liiga magusaks läheb, võib võtta paar ampsu *choucrouste*'i, kohalikku hapukapsast. Ja seejärel, kui oma hammastesse usku on, üritada jagu saada pulga otsa pandud säravpunase karamelliga kivistatud õunast. Peale võib juua kakaod, aga tegelikult soovitaks siiski hõõgveini – jook annab sisemiselt sooja ja tops soojendab ka käsi.

Suur ja läbimõeldud jõuluturg meelitab lisaks tavapärasele turistidevoolule kohale omaette hoogsa ja lõbusa seltskonna. Eriti õhtuti on soojas tuledeäras platsidele ja letirividele raske vastu panna. Samas leiab alati ka vaiksemaid ja rahulikumaid nurki, kus kohalike talunike ja käsitöömeistrite toodangu tutvuda või siis lihtsalt hangitud söögikraami nautida.

ERILINE ON ILUS

PENTAX K-r : uut värvi peegelkaamera

- ▶ 12 megapikslit stabilisaatoriga CMOS sensor
- ▶ Kõrge ISO tundlikus kuni ISO 25600
- ▶ Sarivõte 6 kaadrit sekundis
- ▶ HD video
- ▶ Suure eraldusvõimega 3-tolline ekraan
- ▶ Kompaktne korpus

PENTAX
▶ PIX YOUR LIFE

www.photopoint.ee

Vabandage, pood on suletud – täna on puudripäev

Tekst **JAN JÖGIS-LAATS, Eesti Päevaleht**

Kui hing ihkab talvel lund, ent soovid vaheldust rahvarohketele Alpidetele, Tatratele või Skandinaavia suusakeskustele, siis soovitab Jan Jõgis-Laats kaaluda paariks nädalaks Lääne-Kanadasse lendamist. Pisut planeerides ja raha kogudes korraldad endale unustamatu reisi imeilusa looduse ja kõikvõimaliku talvespordi ja -lõbuga.

Talvepuhkus tähendab lume- ja mäesõpradele tihtipeale tavaliselt nädalat või kaht kuskil Euroopas – Austria, Itaalia ja Prantsusmaa kõrgemad mäed või Slovakkia ja Skandinaavia pisut madalamad on lumearmastajal samamoodi proovitud kui Sharm el Sheikh ja Antalya talvistel päikeseihaldajatel. Kui aga lumi ja reisimine tõeliselt hingelähedased, ta suks planeerida ligi kahe nädalast ja

põhjalikumat sõitu – näiteks Kanada läänerranniku Kaljumäestikku.

Tegevust ja olemist jagub seal igale maitsele – kõikvõimaliku mäe- ja lumenduse kõrval ka oivalist suurlinlikku õhustikku koos kõige sinna juurde kuuluvaga Vancouveris või siis annust kauboiromantikat Calgarys. Põhiasi on aga loomulikult kõikjale ulatuv lumi ja väga erinevaid nautimisviise pakkuv metsik loodus.

Marsruudina võiks soovitada alustamist kas Vancouverist või Calgaryst – esimesse pakub Estraveli lennupiletite otsingusüsteem järgmise aasta veebruaris pileteid ligi 17 000 ja teise 13 500 krooniga.

Georgia väina kaudu Vaiksele ookeanile avatud Vancouver võib juba veebruaris-märtsis pakkuda üsna meeldivaid kevadilmu, nii et ka põhjamaisest Eestist kohale sõitnu

suudab pärast esialgset umbusku jope õhema sviitri või kampsuni vastu vahetada.

Metropolile omaselt on Vancouver värvikirev – tänavatel liigub noori ja vanu igast maailma nurgast. Filmivaatajale San Franciscost tuttavad tõusvad-laskuvad tänavad, ameerikalik madalhoonestuse arhitektuur ning klaasist *city* annab nii palju aktsente, et soovi korral võiks Vancouverisse jäädagi ning piirduda talvemõnused otsides vaid kuulsa Whistleriga, kus mägesid ja sinna juurde kuuluvaid lisaatraksioone soovi korral terveks hooajakski jaguks.

Reisile kibelejatele sobib aga enam veeta suurlinnas kaks täispäeva, misjärel tasub ülejäänud ajaks korralik – soovitatavalt nelikeveline – auto rentida, millega kokku paar tuhat või pisut rohkemgi kilomeetrit selja taha jätta.

Lennupiletid ja aeg on Calgary kaudu reisides soodsamad, aga Calgary linn ise vahest siiski nii põnev pole, et seal paari päeva jagu logeleda. Võimalik on küll üle kaeda “meie Allarile” pronksi toonud 1988. aasta olümpiamängude hüppemägi koos väikese linnasuusamäega või silmata kauboikultuuri tähiseid, nagu näiteks kohaliku hokimeeskonna Calgary Flamesi sadulakujuline koduhall Pengrowth Saddledome, kus peeti ka 1988. aasta olümpiamängude hokiturniir ning iluuisuvõistlused, kus end võitjatena spordiajalukku kirjutasid

sellised suurnimed nagu Katarina Witt ja Brian Boitano.

Ja mägedesse, mis reisi põhiline eesmärk, saab Calgaryst Vancouveriga võrreldes pisut kiiremini – 7500 elanikuga armsasse ameerikalikku Revelstoke'i linna kulub Calgaryst autoga viis ja Vancouverist seitse tundi.

Pehme lume kiirtee

Briti Columbia ja Alberta piiril asuv Columbia mäestik on sisuliselt Kaljumäestiku ehk kohalike keelepruugis Rockyde alammassiiv, ehkki kanadalased peavad (erinevalt oma lõunanaabritest) neid ametlikult kaheks eri mäestikuks. Kohalikud omavalitsused on sinna tekitanud omalaadse ühendpiirkonna kõiki lumehuvilisi ligi meelitama, andes sellele koondnime *powder highway* ehk pehme lume ehk puudrikiirtee. “Kiirteest” saab kõige parema pildi kodulehel avaldatud kirjult kaardilt – ligi 60 värvilist täppi kirjeldavad vastavalt siis mäe- ja murdmaasuusavõimalusi, kopteriga mägede avastamise ehk *heliski*, lumetraktoriga mäkketõusu (*catski*) ning omal jõul tehtavate *backcountry* suusatrippide korraldajate asukohti.

Ühise kiirtee varju alla on koondatud kümnekond eraldi mäesuusakeskust mõnekümne kuni saja (arv sõltub sellest, kas iga väikest nukki eraldi rajaks nimetada) hooldatud laskumise. Esialgu “austerlaste” või ka “slovakkide” silma särama ei pane, kuid

Jan Jõgis-Laats

seiklushimulise skepsis kaob kohe, kui natukenegi süveneda.

Laskumisradu on tõesti napilt, kuid ka selle käputäie seas leidub nii pikki “rohelisi” kui ka tõesti õõnsaks võtvaid *double diamond*’e – pea vertikaalset kukkumist. Nii polegi imestada, et pärast koolipäeva mäe suunas vantsivale hääletavale teismelisele küüti pakkudes kuuled päevakava kohta ainult üht märksõna – vertikaalne laskumine.

Ja tõsi ta on – kui otsid närvikõdi, on mäed selleks enam kui sobivad. Tuska teeb aga pisut asjaolu, et mäepilet on eurooplasele kallivõitu – päev mäel maksab ligi 75 dollarit (850 krooni) kõrvutatuna näiteks Ischgli 45

euro (704 krooni) või Åre 260 Rootsi krooniga (610 krooni)

Ja mitte ainult koolijuntsu ei lähe pärast hommikusi koolitunde lund otsima – keskuste lähedale jäävates väikelinnades pole sugugi haruldane, et laia lume langemise järgsel minutil pannakse vürtspoe, juuksuritöökoja või muu pisiäri uksele silt – “Powderday” ehk “Vabandust, täna on puudri päev”.

Ning igaüks saab sellest nurisemata aru – kui on värske puuder, siis tuleb seda kasutada! Küll õhtul jõuab patareid-žiletiterad osta-müüa ja soengut kohendada. See reegel ei kehti muidugi suuremate (keti)poodide või elutähtsate asutuste – bensiinijaam, apteek – puhul ja häda korral saab loomulikult kõik vajaliku ka värske lumega päeval kätte.

Ürgsetele nõlvadele

Kuid adrenaliinirikastel hooldatud radadel või ka nende kõrval nn pooliku *off-piste*’i sõitmine moodustab vaid osa põhjustest, miks teisele poole maa-kerka minna. Ja ausalt öeldes väiksema osa – ajend, miks pangaarvele juba varakult reisiraha koguma hakata, peitub ikkagi “avastamata” mäekülgedes ehk inglise keeles on sihiks *backcountry*. Siin on valik juba suur – olgu mõõdu- puuks siis võimalike tegevuste arv või avastamisväärsete nõlvade, laskumiste ja tõusude arv ning ulatus.

Ilmselt igaühel, kes lund mööda kas suuskadel või laual alla liuelnud, on üks unistusi olnud hooldatud või ära “sirgeldatud” mäeküljelt eemale, kõrgemale ja kaugemale saada.

Võrratu vabadus

Üksi ja puhtana seisev värske lumega mäekülj, kus ideaaljuhul mitte ühtegi või siis üks-kaks jälge ees – sellest saadavat vabadusetunnet peab kogema! Ja kui pole veel kogenud, siis tasub see igal juhul ära teha – valides näiteks *heliski* või *-boarding*’u, *catski* ehk roomikutel lumetraktoriga mäkketõusu või enim pingutust nõudva jalgsimatka ülesmäge.

Kopteriga märke minek pakub loomulikult kõige laiemat valikut, kust alla tulla, ent on samas üsna arusaadavalt ka kõige kulukam. *Heliski* pakkujaid on Rocky’des kümneid, neist igaühel “parimad” marsruudid paarisajal tuhandel hektaril ja “kogenuimad rajajuhid”. Ise kahe pakkuja juures kümmekonna juhendajaga kokkupuutununa julgen aga üldistavalt hinnata, et üks nad üsna ühel tasemel ole. Päikesest parkunud naerunägu, igatine abivalmidus ja osavõtlikkus ning enamjaolt ka üsna terve huumorimeel on justkui heligiidi tööülesannetesse sisse kirjutatud.

Esimest korda kopteriga märke lendajale tehakse eelnevalt umbes tunnipikkune kuiv trenn teemal, milline

TEZ tour

RAHVUSVAHELINE REISKORRA DAJA

Hooaja uudis
2010/11

Suusareisid alates
2. jaanuarist!

AUSTRIA

ZELL AM SEE
KAPRUN
SAALBACH
HINTERGLEMM
BAD GASTEIN
BAD HOFGASTEIN

www.teztour.ee

co-operation with **Lufthansa**

varustus mäkke kaasa antakse ja kuidas seda kasutada. Põhiline õpetus puudutab muidugi käitumist laviini korral – oled sa siis laviini alla jäänud või allasõidul kadunud kaaslaste otsija. “Kui oled silmitsi selle väga ebatõenäolise hetkega ja kihutad laviiniga alla, siis proovi “lennata” kätega üles-alla vehkides, sest nii on sul kõige enam lootust, et kas või peanupp lume peale jääb. Ning ära muutse, et see kõrvalt vaadates koomiline välja võib näha, su ema on pärast tänuelik, kui elus ja tervena naased,” ei lase meetodit tutvustades paanikas kana meenutav giid Neil ka õpetussõnu peale lugedes humoorikal toonil vaibuda.

Oma pundiga parem

Päevas saab sõltuvalt ilmastikuoludest, füüsilisest vormist ja valitud pakettist teha kolm kuni kuus laskumist,

mille kogumaksumus jääb vahemikku 800-1200 Kanada dollarit. Kui ilm on ilus ja grupp selleks võimeline, tehakse sadakonna dollari eest ka lisalaskumisi. Kuid grupiga sõites on ka üks aga – standardpaketti valides on oht suur, et kümnest kopteris olijast on paar-kolm oma võimeid üle hinnanud ning seetõttu tuleb neid aeg-ajalt järele oodata või koguni sõit plaanitud lühem teha.

Kui saada kokku neljaliikmeline omade punkt teada ja kontrollitud võimekusega, on valikuvõimalus avaram, sest mäkke viiakse – pisut kallima tasu eest küll – vaid teid endid ja nende võhivõõrastest ei sõltu. Teisalt on muidugi võõraste puhul see pluss, et leiad mõned uued head kamraadid, näiteks nagu seiklushimulised taanlased, kes põhiosa aastast töötavad Põhjamerele naftapuurtornil ja kellega

oli õhtupoolikul tore õlleklaasi taga muljeid jagada, hiljemgi veel kontakti hoida ja eluolu järele pärida.

Teine võimalus puhta lumega mäekülgi avastada on *catski* – kanadalaste väitel just Briti Columbia idaosas välja mõeldud liikumisviis. Lumetraktoriga huvilisi mäkke viivad operaatorid pakuvad paaripäevaseid kuni nädalasi pakette, kus sõltuvalt soovist on võimalik ööbida ka keset lumiseid tippe paiknevas hubases mägihütis. Hinnatase on üldiselt *heliski*'ga võrreldes pisut soodsam – kahe-kolmepäevane seiklus maksab 1500-2500 dollarit.

Laskumised on *catski* puhul kopterisõiduga võrreldes pikemad, ent samas on erinevate laskumiste arv piiratum – kui kopter saab üsna lihtsalt ja kiirelt sind ühelt tipult teisele viia, siis traktorid on sisuliselt rajahooldamismasinade modifitseeritud versioonid ning suusakeskustes nende liikumiskiirust näinu saab isegi aru, et paarikilomeetri laskumisi pakkuvaid sõite päevas üle kolme-nelja just ei tee.

Kel aga eesmärk tehnilisi abivahendeid vältida ning loodust mitte ainult laskumisel jälgida, vaid ümbritsevat

Tourism BC/Dave Heath

Tourism BC/Dave Heath

ilu ka mäest üles rühkides hinnata ja koduse fotoalbumi tarbeks jäädvustada, võib valida jalgsi ülesmineku.

Vali sobiv matk

Ka siin on teenusepakkujaid ainuüksi puudrikiirteel paarikümne ligi, võta ainult internet lahti ja vali sobivaimana tunduv matk. Kui olete teisele poole maakera tulnud näiteks varasemast teada usaldusväärse suusaseltkonnaga, siis tasub kindlasti paariks-kolmeks päevaks tsivilisatsioon selja taha jätta ja kogenud giidi juhtimisel mägedesse minna, et pool päevast puutumata nõlvale ronida ja seal operaatori mägiõnnikesse ööbima liuelda.

Kõiki ülalnimetatud tegevusi planeerides – üks, kaks või kolm mäkkeminekuviisi – on soovitatav marsruut enne läbi mõelda ja juba nädal või isegi paar varem operaatoritega vabade kohtade asjus ühendust võtta. Vastasel juhul võib väga kergesti juhtuda, et lähima 100-150 kilomeetri (erinevalt lõunanaabritest arvestavad kanadalased asju kilomeetrites, müüvad bensiini liitritega ja mõõdavad temperatuuri Celsiuse kraadides) raadiuses vabade

kohtadega paketti ei leiagi. Või kui leiab, siis vaid kallima otsa omi.

Kuigi *backcountry* ehk matka kasuks otsustanu võib giidist ja teenusepakkujast ka üldse loobuda ning nii tuntuvalt kokku hoida, siis endas täieliku mägihundi omadusi mittetunnetaval inimesel on kindlasti rivi etteotsa tarvis oskajat meest-naist, kellel kohalikud mäed-nõlvad selged.

Sest nii nagu ei soovita tuntud kõnekäänd tundmatus kohas vette hüpata, võib ka tundmatu mäekülj lõbu asemel kas või kuskile kaljulõhesse sõites või oskamatuses laviini valla päästes palju vaeva tekitada.

Oskajamad ja piirkonna paremad tundjad – tõsi küll – võtavad matku ette üksi, sest omapäi liikumisel on viie-kümne (*heliski*) või paari-kolmekümne inimese (*catski*) gruppidega võrreldes selged eelised ja võlud. Ent ka isepäistel matkajatel pole karta, et samasuguseid rahutuid hingi ei kohta, kellega pärast heaks tuttavaks saada – Vancouveris kõrghoonete akende pesijana töötav austraallanna Sabrina kirjeldas mõne aasta tagust kohtumist eduka pankuriga, kes oli üksi mäge-

Soovitusi ringiliikumiseks

Otstarbekaim on rentida auto, mille hinnavõrdlused leiab reisiportaalidest nagu Expedia, Orbitz, Priceline või Travelocity mõne hiireklikiga kergesti. Keskmise suurusega maasturi saab paariks nädalaks rentida 700-800 dollariga.

Kindlasti tasub rendifirmas uurida, kas autol on olemas lumeketid – mõnest mäekurust läbi sõites on need kohustuslikud ja aeg-ajalt ka vältimatud. Ka on otstarbekas osta sellise pikkusega retke jaoks kümme-dollarit eest bensiinikanister ja see täidetuna kaasa võtta, sest mägede vahel kulgevatel teedel võib järgmise tanklani jääda rohkem maad, kui paaki alles jäänud kütus läbida võimaldab. Eriti õhtusel ajal pole just meeliülevandav pilkses pimeduses tee äärde jääda ja lähimasse linna hääletada. Kuigi ka see kogemus võib toredaks osutuda, kui esimeses hääletaja peale võtnud autos puhkama sõitev perekond teab hoobilt, kus asub Eesti, sest seal toimub ju Skype'i arendustöö.

Kui rendid auto Calgaryst ja plaanid sõita Briti Columbiasse või on kava sõita Vancouverist renditud masinaga ka Albertasse, tasub uurida, kas tohid sõlmitud lepingu järgi ka naaberprovintsi siseneda. Kõige tõenäolisemalt tuleb sel puhul maksta mõnikümne dollarit lisakindlustust, kuid samas on see mõistlik kulutus – kui peaksid salaja provintsidevahelist piiri ületama ja siis seal midagi juhtub, võivad hilisemad kulutused olla kordi suuremad kui need rentimise ajal makstud lisadollarid.

Tourism BC/David Gluns

desse pöritanud, varustatuna vaid hädapärase toidumoonana ning suurepärase aastakäigu veinipudeliga.

Seda viimast oli mees rõõmsasti nõus Sabrinaga õhtul mägihüüdis päevast välja puhates jagama ning kogemus olevat olnud selline, et ka aastaid hiljem sai seda sooja südamega meenutada.

Lõõgastus vaikuses

Briti Columbia Euroopa omadega võrreldes ürgsemad mäed pakuvad ka muid lõõgastusviise. Pärast päeva lumel on äraütle mata tore tõmbuda pere või sõpradega majesteetlike kuuskede vahele rajatud majakesse, kus tore ja maitsev õhtusöök valmistada ning päevasest ringimüütmisest päikeseloojangut imetledes puhata.

Või süüa hoopis kohaliku entusiasti rajatud ja Kanada 50 parima toidukoha hulka valitud mahetoidurestoranis Cedar House Cafe hõrgutavat kolmekäigulist dineed, mille käigus viivad hea veini saatel keele alla näiteks Uus-Meremaal aasta maapõues kääritud küüslauk, mahe ja pehme veisefilee ning koka parima äranägemise järgi tehtud tolle päeva magustoit.

Kuid ööbida saab ka robustsemalt, filmidest tuttavates ameerikalikes hotellides ja odavama hinnaklassi hotellides. Kõige soodsam variant omapäi

reisijale on aga suhtlus- ja vahendusportaal Craigslist, kust paljud kohalikud matkajad endale taskukohase hinnaga kodumajutuse leiavad.

Ka söömise koha pealt on väsitava päeva järel tülrika toidutegemise ja peenes restoranis rahakoti korraliku tuulutamise kõrval teisigi võimalusi – väikelinnades saab ikka valida neljaviie hubase ja kodust ning toitvat õhtusööki pakkuva restorani vahel, kus end järgmiseks päevaks tankida.

Väga erilmeliste maitseelamuste otsijatel tasub siiski silmas pidada, et erinevalt igati välja arendatud Alpi suusapiirkondadest või ka rahvarohketest Whistleri tüüpi Põhja-Ameerika kuurortidest on puudrikiirtee ka siinkohal ürgsem ja maalähedasem. Kui just luksushotelli paketti ei võta, on

piirkonna põhiline tõmbenumber mägi oma hooldatud või *off-piste*'i nõlvadega ja seda ümbritsev kirev *après-ski* jäetakse rahumeeli kiiskavamate keskuste pärusmaaks.

Eelnev ei tähenda muidugi, et linnakeses nagu Golden või Revelstoke mägede kõrval mitte midagi teha ei anna.

Loomulikult saab Kanadas minna uisutama (jäähalli või väljaljakutele), aga ka ronida vahelduseks mööda jääseina või võtta kosutav ja lihaseid pingest vabastav massaaž. Suurepärase kogemuse on igal juhul tagatud ja kõike hiljem väga soe meenutada.

Eriti kui oled täitnud ühe ääretult olulise eeltingimuse – kaasas on ilmastiku suhtes mitte väga kapriisne digikaamera, millega nähtut fotode ja videotena jäädvustada.

Kasulikku

- Briti Columbia turismiinfrastruktuuri koondlehekülg www.travel.bc.ca
- Koondlehekülg B.C. Rockies regiooni lumemõnude nautimise asukohtadest ja kontaktandmetest www.powderhighway.com
- Kogu Briti Columbia provintsi suusakeskuste nimekirja ja valikut erinevate regioonide majutusvõimalusist saab vastavatest alammenüüdest leheküljelt www.britishcolumbia.com
- Majutuse osas vaata ka aga www.craigslist.com Kanada alamlehekülge
- Eesti krooni ja Kanada dollari kurss oli septembri lõpu seisuga 11,33 krooni dollari eest. Eurodes arvestades on kurss 1€=1,38 CAD

MEIE VISKI ON TEEKOND.

Tuttavad lõhnad meenutavad meile meeldivaid kohti ja inimesi. Ainulaadne Grants'i lõhn ja maitse viib meie meeled reisile läbi viski valmistamise ajaloo. See on viis põlvkonda meenutusi.

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada teie tervist.

Armastusega loodud. Naudi mõistlikult.

MUUDA VAATENURKA. **GRANT'S.**

www.grantswhisky.com

Sharani teine tulemine.

Juba 15 aastat on möödas ajast, mil esimene Sharan sõitis välja Volkswageni tehasest ja keeras otse autobahnile. Teades Volkswageni ületamatut töökindlust, on väga tõenäoline, et seesama Sharan mõõdab maanteid tänase päevani. Kuid nüüd ei peatu kaasliiklejate imetlevad pilgud enam temal, sest maanteedel on uus valitseja.

Uus Volkswagen Sharan.

Saksa Auto
Tallinn, Mustamäe tee 6
tel 622 2222

Saksa Auto Kaks
Tallinn, Peterburi tee 2D
tel 680 8100

Aasta Auto Pluss
Tartu, Aardla 101
tel 680 3640

Suve Auto
Pärnu, Välja tn.3
tel 447 6100

Linna Auto
Viļandi, Tallinna tn 45
tel 435 5347

Viru Rahvaauto
Jõhvi, Narva mnt 143
tel 680 8210

Tekst ja pildid **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

Veereisile Poola Elblagi kanalile

Olgu kanuuga jõel või suure laevaga merel, vee peal pole distants verstepostidega mõõdetud ja nõnda väärtustub kulgemine märksa enam kui maanteel või lennukisalongis. On aega kaaslastega vestelda, märgata keskkonnas pisemaidki muutusi – vee värvi, tuulevirvendust, taimestikku jõe kaldal.

Olen mõnda aega kaalunud ideed minna paatmajast pargasega seiklema kuskile Madalmaadesse või Inglismaale. Küllap ma kunagi lähengi, ent vahepeal sattusid Poola suursaatkond, lennufirma LOT ning Warmia-Masuuria vojevoodkonna turismiedendajad mulle tutvustama sootuks lähemal asuvat võimalust kunagisel Preisimaal, tänases Põhja-Poolas.

See on kant, kust eestlane paremal

juhul vaid kummide vilinal autoga läbi kihutab, ent siin asub ka Elblagi kanal ja mõndagi muud põnevat. Preisi aegadel tunti veeteed Oberländischer Kanal'i nime all, tänaseks on poolakad suures sõjajärgses loomerõõmus kanalile uue nime andnud (nii nagu kõigile teistele Preisimaa ajaloolistele kohtadele).

Elblagi kanalil saab teha 80-kilomeetrise reisi läbi Preisimaa maastike ning kui soovida pikemat retke, võiks

veesõitu alustada suisa Gdanskist, kulgedes ühendatud veeteid pidi sügavale sisemaale. Vaatamisväärsusi jagub veerde üksjagu: teutooni rüütlite kindlustest, nende järeltulijate mõisadest ja kunagistest hansalinnadest tänaste poolakate identiteeti kinnitavate Johannes Paulus II mälestussammasteni.

Poolakate-leedukate jaoks on see piirkond oluline kui 1410. aastal toimunud Grünwaldi lahingu tanner, kus pandi piir Teutooni ordu laienemisele

ning alus paarsada aastat hilisemale Poola-Leedu superriigile. Sakslased käivad siin nostalgitsemas, vaatamas esiisade maad, kuhu tänaseks pole enam põliselanikke jäänud. Siin aladel on sõja ajal karme päevi näinud eestlasedki ja nõnda on mõnelgi kaasmaalasel Preisimaaga seotud valusaid mälestussidemeid.

Nüüd, rohkem kui pool sajandit pärast suurt sõda, on püsirohuving Preisimaa kohal vaikselt hajumas, omaaegset Ordnung'it veel ei kohta, ent turistidest tallamata jäänud rajad pakuvad uusi kogemusi otsivale reisijale siin ehk enamgi ja on muidugi ka hinna poolest palju soodsamad kui mõni trendikam sihtkoht.

Elblägi kanal ei ole vahest piirkonna keskseim vaatamisväärsus, aga originaalseim ehk küll. Tegu on tüüpilise tööstusrevolutsiooniaegse veeteega, mida ergastab ebatüüpiline tehnoloogiline vürts. 19. sajandi esimeses pooles vajas majanduse kiirese kasvufaasi sattunud Preisimaa transpordilahendusi kaupade ja tooraine kiiremaks liigutamiseks ning kuivõrd kuulus Preisi

raudteevõrk polnud aastal 1825 veel isegi mitte unistustes formeerunud, palgati insener Jacob Georg Steenke projekteerima kanalit, mis pidi ühendama Warmia järvedega pikitud maastiku ühtseks veeteeks. Töö läks lahti aastal 1848, esimene kanali osa Elblägist Ilawa'ni valmis 1860. aastal ning 1886 oli veetee valmis tänases ulatuses.

Kopeeritud, aga hästi

Kanali originaalsus ja tehniline keerukus tuleneb läbitava maastiku isearasusest – 80,5 kilomeetrit pikk kanal sisaldab 9,6-kilomeetrist löiku, kus kõrguste vahe on 104 meetrit. Loomulikult ei ole siin tegu sirge kallakuga, reaalsus moodustub mitmest märksa järsemast nõlvast ning künkast. Traditsioonilise lahendusega kanali puhul tähendaks nende ületamine otsutat lüüesüsteemi, milles veetasemete ühtlustamine voolava ja pumbatava vee läbi võtaks nii palju aega, et kanali mõte kaoks sootuks.

Nutikas insener vaatas avatud pilguga ringi, leidis inspiratsiooni kaugest

katkematut reisi muutuks ehk natuke tüütuks.

Laevadel pakutavate nappide suupistete ning silmapaistvalt halva kohvi kompenseerimiseks võetakse kaasa piknikukorvid, mida on laevalael keset muutuvaid maastikke otsatult mõnus tühjendada. Või noh, poolakad ise teevad nii ja läänemaailmast pärit ning giidi juhatusel ringi liikuv turist vaatab seda kõike vesise suuga pealt ning joob ikka lahustuvat kohvi ja närib küpsist.

Rendi privaatne veesõiduk

Reisiideaal teostub siiski oma laevukese rentimisega Gdanskist (või Elblągi linnast). Maksma läheb see nädalase rendi puhul 1200-1950 eurot ühes tasudega kütusele, joogiveele ja sildumistele. Sõiduvahendiks on sel juhul kuni seitset inimest mahutav natuke suurem või väiksem (30- või 33-jalane) väikelaev, milles leidub kambüüs ja kõik muu eluks vajalik.

Rendirattad laevukese kütusele, et veest veidi eemale jäävaid vaatamisväärsusi külastada, ning mõnus ja vägagi eksklusiivne puhkus on garanteeritud.

Head veereisi!

Ameerikast ning otsustas kanalit läbivad laevad asetada tõusude ületamiseks rööbastele. Nõnda kulgebki kanal piki avatud maastikku mäest mäeni ning vahepeal liigutakse sootuks kuuval. Ameerikas asunud Morrise kanal täna enam ei tööta ning nii on siin Poolas säilinud ainulaadne tehnikaim, mis küllap üsna peagi ka UNESCO maailmapärandi nimekirja jõuab.

Laev ronib märke

Mööda vett mäeni jõudnud reisija leiab pärast nappi peatust liikuma hakates laeva olevat sattunud raudteevagunile, mis roomab vee alt välja, veesõiduk kukil. Poolal teel märke tuleb vastu teine vagun allapoole liikuva laevaga.

Teekond kulgeb sujuvalt ning kui hakata otsima seda isevärki raudteed kätavat masinavärki, jääb tee veeres silma majake, mille küljel paikneb suur vesiratas. Vee jõul see liiklus siin käibki, nutikalt ja olematu ökoloogilise jalajälje abiga, taustaks tõusudelt avanevad hunnitud vaated Preisimaa maastikele.

Mõnes kohas on kanalil ka lüüsid – vaid seal, kus tõus on nõnda väike, et raudteetranspordi tõhusust kuidagi maksma ei õnnestu panna.

Samamoodi nagu suuremad laevad, pääsevad vagunile ka purjehid ning kanuud-kajakidki (viimaseid mahub

sinna üheskoos päris palju), tee järvelt järvele on nii avatud igapähele. Tõusudel makstavad mõõdukad tasud on ka ainus kulu, mis omapäi kanalil liikumise eest kasseeritakse, ning need on tööpoolest nii mõõdukad, et kahekesi väikelaevagagi kanali läbimine ei ole sugugi kallis.

Tavaline turist sõidab kanalil siiski madala süvisega jõelaeval ja otsast lõpuni võtab see teekond aega 11 tundi ning maksab 90 zloti (ca 355 kr). Populaarsem valik on umbes poole pealt laevale astuda, kõik need tunnid

estravel

Seišellid – patune paradiis...

Tellimine: tel 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

Lopsakas loodus nagu Eedeni aias, 800 kalaliiki, kristallselge veega valged liivarannad. See on tõelisus Praslini ja Mahe saartel – ühes jumaldatuimas sihtkohas maailmas.

Praslini saarel

7-päevane reisirakett ühele hotellis **Castello Beach 4*** alates **26 400 krooni**,
7-päevane reisirakett ühele hotellis **La Reserve Hotel 4*** alates **28 000 krooni**.

Hinnas sisalduvad:

- lennupiletid Helsingist Mahe saarele ja tagasi
- lennupiletid Mahe saarelt Praslini saarele ja tagasi
- 6 ööd majutust Castello Beach kahekohalises Junior Suite tüüpi toas või La Reserve Hotel standard toas
- buffet-hommikusöögid Castello Beach hotellis (La Reserve Hotel'is söögid hinnas ei sisaldu)

Mahe saarel

7-päevane reisirakett ühele hotellis **Coral Strand 3*** alates **27 600 krooni**,
7-päevane reisirakett ühele hotellis **Allamanda Club Resort 4*** alates **32 500 krooni**.

Hinnas sisalduvad:

- lennupiletid Helsingist Mahe saarele ja tagasi
- 6 ööd majutust kahekohalises toas
- Coral Strandis buffet-hommikusöögid ning Allamanda Club Resort'is 3 söögikorda ning joogid

Mida varem alustad, seda muretum on Su pensionipõlv!

Kogudes oma pensioniraha Nordea pensionifondidesse, võid kindel olla, et seda juhitakse sama standardi järgi kui miljonite Põhjamaa klientide pensioniraha.

Tule – arutame asja!

Nordea
Koos loome uusi võimalusi

Selgub, et kümne aasta jooksul ilmub Estravelleris alles teist korda reisikiri ohkui-populaarsest Sharm el Sheikhist, aga mitte hotellidest-basseinidest. Terje Meos Eesti Sukeldujate Klubist teeb lüüriise ülevaate hoopis kuurordi ümber asuvatest paikadest, kus imetleda veealuse maailma ilu, rahu ja värvidemängu.

Türkiissinise maailma rahu

Tekst **TERJE MEOS**, Eesti Sukeldujate Klubi instruktor
Pildid **KAIDO HAAGEN**

Astun lennukist välja. Mind võtab vastu soe ja kuiv kõrbeõhk. Lennuvälja tulesäras seisavad palmide read. Äratundmisrõõm! Kuskil seal, lõputus pimeduses on meri, maailma kõige ilusam meri.

Ma ei näe teda, aga ma tean, et ta on seal – vaikselt, nagu oleks ta enda rüpes välja kuulutanud öörahu. Aga niipea, kui tõuseb päike, algab seal uus sagimine, ja just seda ma nautima sõitsingi.

Lennujaama hoone on saanud uue ja modernse välimuse. Pärast piiriformaalsusi pääseme bussidesse ja üsna

varsti on kogu seltskond laiali erinevates hotellides. Kes läheb pidu pidama, kes vesipiipu tõmbama. Mina lähen puhkama, sest juba hommikul tulakse mulle hotelli järele ning viiakse sukeldumiskeskusesse, kus olen juba aegsasti endale koha broneerinud.

Kohe vee alla

Vajalikud paberid täidetud, antakse mulle teada, et *checkdive* ehk kontrollsukeldumine on tunni aja pärast. Otsustan selle aja veeta vee ääres. Saan ehk natuke päikest enne, kui vee alla lähen. Seal nimelt suurt lootust pru-

niks saada pole.

Punane meri on imeline. Aga olgem siiski korrektsed. Sharm el Sheikh linn asub Agaba lahe ääres, mis tegelikult pole veel otseselt meri. Agaba laht on suuremalt osalt rahvuspark, mis tähendab, et siin on keelatud kalapüük ja loomulikult ka muude loomade veealune kütmine.

Liigirohkuselt on see meri peaaegu ületamatu. Siin on registreeritud umbkaudu 1200 kalaliiki ja rohkem kui 250 koralli.

Meie mõistes on vesi siin alati soe, kuigi vee temperatuur kõigub aasta-

ajati 10 kraadi võrra. Talviti on vesi 20 plusskraadi juures ja suviti 30 kandis.

Lisaks hämmastavale veealusele loodusele on siin ka palju huvitavaid vrakke, kuulsaim kindlasti Thistlegormi oma. Selle Inglise kaubalaeva vraki avastas Jacques-Yves Cousteau 1964. aastal.

Laev transportis sõja ajal tehnikat inglaste tagalasse. Laadung koosnes autodest, lennuki- ja laevaosadest ja muust tagalas vajaminevast varustusest. Laev uppus 1941. aasta oktoobris ja vajus täpselt kiilu peale.

Sukeldumine seal on tohutu

elamus – lisaks alles olevale tehnikale kohtab suuri kalaparvesid ja 126-meetrine vrakk on kaunilt koralidega kaetud.

Lõpuks jõuab kätte vettemineku aeg. Varustus kokku, kalipso selga ja minek. Hetkega muutub maailm minu ümber. Kaovad turistide kilked ja naer ning asenduvad sügava rahuga. Olen jõudnud oma eesmärgini.

Tempel mällu ...

Kes on sukeldunud, teavad, et pärast esimest korda pole miski enam endine. Vee all haarab sind lõputu vai-

kus, mida häirib vaid väljahingamisel kostev mullide laul.

Sa oled iseendaga. Hõljud kaaluta olekus värvikirevate korallide kohal. Ei ole aega mõtteid mölgutada, sest ümberringi keeb lõputu elu. Kui mõni kunstnik arvab, et tema on välja mõelnud mingi värvikombinatsiooni, siis soovitan tal sukelduma minna. Seal saab aru, et looduses on juba kõik enne valmis mõeldud.

Värvipillerkaar, mida silm haarab, on kirev ja nüansirohke. Pehmete ja kõvade korallide vahel seab igas suuruses värvilisi kalu, ent kõigi nende

vused, on ka suured kalad. Shark Yolanda riff on see koht, kus algab suurte sügavustega Punane meri ja saab kohata haisid või sukelduda barrakoodaparves. Kahe sügavusest kerkiva rifi vahelisel platool elab aga hulgaliselt napoleonkalu, mureene ja kilpkonni.

Ainulaadne maailmas

Lisaks eespool mainitud kohtadele tasub kindlasti minna sukelduma Dahabi kanti. Tavaliselt viiakse soovijad sellesse 150 km Sharmist põhja pool asuvasse väikelinna mikrobusiga.

Dahabi lähedal asub maailmakuulus Blue Hole, mis on sügavsukeldujate meelispaik. See ei tähenda siiski, et hobisukeldujad seal vette ei saaks. Sukeldumiskohti on sealkandis veel mitu ja lisaks on Dahab oma hästi säilinud kõrbekultuuriga ka meeldiv koht ajaveetmiseks.

Ilmselt on võimatu üksikasjaliselt kirjeldada kõiki Sharm el Sheikhi

nimede meeldejäätmine on keeruline. Kõige rohkem teatakse ehk “Kalapoege Nemo” multifilmi tegelasi, kes kõik Punases meres esindatud on. Kui aga veab, siis võib kohata ka suursugust astelraid või mantat. Hai nägemiseks peab aga juba väga palju õnne olema.

vastupidises suunas, võttes kursi Siinai poolsaare tippu. Seal asub Ras Mohamedi veealune rahvuspark.

Kandi iseloomulikuks jooneks on tugevad hoovused ja seal, kus on hoo-

Kogu päev merel

Järgmistel päevadel sukeldume laevalt. See tähendab seda, et hommikul sõidetakse laevaga merele, tehakse kaks-kolm sukeldumist ja enne pime- da saabumist ollakse rannas tagasi. Laevalt sukelduda on palju põnevam kui kaldalt.

Esimesel päeval sõidame Tirani riffidele. Kunagi oli see üks suur veealune saar, aga mingi loodusjõu tulemusena on meil nüüd sukeldumiseks avatud neli riffi: Jackson, Woodhouse, Thomas ja Gordon.

Kõik need on omanäolised ja tavasukeldujaid kohtab kõige enam Jacksonil, sest seal elab palju väikseid kalu. Lisaks on seal võimalik kohata kilpkonni ja mureene.

Thomas on tehniliste ehk sügavsukeldujate lemmikkoht seal asuvate kanjonite pärast. Tirani riffide kõrval asub kaunis helesinine laguun, kus lõuna ajal söögipeatus tehakse. Järgmisel päeval sõidame aga hoopis

horizon
travel

OTSELENNUD
EGIPTUSESSE!

Egiptus

KVALITEETPUHKUS

alates

5995,-

www.horizontravel.ee

HORIZON TRAVEL
Estonia pst. 3
info@horizontravel.ee
+372 6 409 053
WWW.HORIZONTRAVEL.EE

VIA

Sukelduda võib igaüks – nagu pildil näha, pole sportlik vorm peamine. Selle volüümika sukelduja leidis Kaido Haagen küll Siinailt üksjagu eemal.

läheduses olevaid sukeldumiskohti. Kõik nad on omamoodi ilusad ja ära teeninud meie tähelepanu. Seda mitmes tähenduses.

Teadlik sukelduja oskab veealust maailma hinnata ja annab endast parima, et korallid säiliks tervena, et kalad saaksid elada rahus ilma väljapüüdmishirmuta ja et meie veealust naudingut ei häiriks põhjas vedelevad pudelid ja suitsupakid.

Merest ei võeta kaasa midagi peale võrratute mälestuste ja huvitavate elamuste. Meie eesmärk on nautida seda, mida loodus on meile kinkinud.

Veel ja veel ...

Nädal Sharmis lõpeb liiga ruttu. Tahaks ju veel paar korda vette, et saaks endasse talletada kogu veealuse maailma rahu, ilu ja värvidemängu.

Ei ole võimalik sukelduda liiga palju. Ikka on vähe. Kes sukelduvad, need teavad, millest ma räägin. Luban endale, et järgmine kord tulen koos sõpradega.

Siis lisandub veel heameel mõnusast seltskonnast ja jagatud elamused muutuvad mitmekordseks. Mis siis ikka, taas bussi ja lennuväljale. Lennukis sulen silmad ja leian end hetkega türkiisinsisest maailmast. Korra hiilib pähe mõte: huvitav, kas meie järved on juba jääs? Homme on pühapäev, võiks teha ühe jääsukeldumise ...

Lõpetuseks olgu öeldud, et Egiptus ning Sharm el Sheikh jäid mind kummitama. Sattusin sinna sukeldumisreiside kaudu ikka ja jälle. Ja kui paar aastat hiljem sain tööpakkumise ... sukeldumiskeskusesse, ei kahelnud ma pikalt.

Tänu sellele otsusele ning kahele Egiptuses veedetud talvele olen leidnud hulgaliselt uusi ja armsaid sõpru, avastanud teisigi lummavaid kohti peale Sharm el Sheikh.

Ja muidugi sukeldunud, sukeldunud ja veel kord sukeldunud.

Silmad vees

„Õpid ujuma, saab veest sinu sõber, õpid sukelduma, hakkad vett armastama!“ Nõnda kõlab Kaido Haageni, Estravelleri veergudeltki tuntud fotograafi veealuse näituse „Silmad vees“ moto. Veealuse maailma imedest, milleni jõutud just sukeldumise kaudu, näitus jutustabki.

Sukeldumine on hobi, mis köidab paljusid inimesi üle maailma. Kes kursuse läbinuna on korra nautinud kalana liikumisest tulenevat naudingut, kogenud vabanemist argimaailma muredest ja silmanud vees sigivat-sagivat elu ja seda ümbritsevat taimestikku, jääb selle küttesse alatiseks.

Kõik Kaido Haageni fotod on pildistatud Eesti vetes ning tutvustavad siinset mitmekesist loomastikku ja taimestikku. Näituse muudab eriliseks selle asukoht: pilte saab imetleda basseinis vee all. Sellega tahetakse vaataja panna võimalikult tõetruult samasse keskkonda, kus pildid võetud.

Näituse korraldajatel, Eesti Sukeldujate Klubil ning Kaido Haagenil on enda sõnul mitu ees-

märki. Kõigepealt soovitakse muidugi pakkuda erilist kunstielamust tavapärasest keskkonnast. Teiseks tahetakse inimestele tutvustada sukeldumist kui omanäolist ja rahuldust pakkuvat spordiala.

Selleks korraldatakse igas toimumispaigas kord nädalas proovisukeldumisi, kus soovijad võivad instruktorite abil proovida, kas ja kuidas „päris“ sukeldumine tundub. Kaugemad eesmärgid on inimesi sukelduma juhatades kasvatada nende keskkonna- ja ohutusteadlikkust.

Iga sukelduja teab, et vee all käitatakse külalistena: ei lõhuta, ei segata, ei jäeta rämpsua maha. Ning vähem oluline pole ka viimasel ajal teravnenud ohutuse küsimus. Sukeldumine annab oskuse iseennast vees kontrollida, käituda seal läbimõeldult ja riskivabalt.

Näitus reisib oktoobrist märtsini läbi kõik Eesti maakonnad, täpsemat infot leiab selle kohta Eesti Sukeldujate Klubi koduleheküljelt www.sukeldujad.ee ning maakonnalehtedest.

GOODYEAR UltraGrip Ice+

Parim lamellrehv põhjamaistes talvistes tingimustes*

Teekontakti optimeerimiseks välja töötatud ActiveGrip'i tehnoloogial põhinev naastudeta rehvi on suurepärase omadustega isegi äärmuslikes talveoludes. Sellega pole teiste juhtivate talverehvidega võrreldes mitte üksnes 8%** paremad sõiduomadused, vaid naastudeta disaini tõttu on sellega ka vaiksem ja mugavam sõita. Hoolitse teie eest, uuendades tehnoloogiaid, et võiksite keskenduda sõitmisele. www.goodyear.ee

* Testides osales 3 konkureerivat tipptasemel rehvitootjat. Lumel ja jääl toimunud testi korraldas 2010. aasta jaanuaris Test World. Kasutatud rehvimõõt: 205/55R16 94T; auto: Ford Focus 2.0-liitrise bensiinimootoriga, Ivalos, Soomes, raporti nr: TW20100032; kuival ja märjal teel testitud jaanuar 2010, Test World, rehvimõõt: 205/55R16 94T; auto: VW Golf 6 V2.0 TDI, Mirevalis, Prantsusmaal, raporti nr: TW20100032 ** Võrreldes 3 konkureeriva tipptasemel rehvitootja talverehvide keskmise tulemusega. Lumel ja jääl toimunud katse korraldas 2010. aasta jaanuaris Test World, rehvimõõt: 205/55R16 94T; auto: Ford Focus 2.0-liitrise bensiinimootoriga, Ivalos, Soomes, raporti nr: TW20100032; kuival ja märjal teel testitud jaanuar 2010, Test World, rehvimõõt: 205/55R16 94T; auto: VW Golf 6 V2.0 TDI, Mirevalis, Prantsusmaal, raporti nr: TW20100032

“Otsige teda maa alt ... ja maa pealt,” anti legendaarses “Viimses reliikvias” instruksioonid veel legendaarsema vürst Gabrieli kindlaks tabamiseks. Armeenia ning Türgi kolmikpiiri lähistel asuv Gruusia kuulus koobaslinn Vardzia, mis kuulub ka UNESCO maailmapärandisse, oleks ühtaegu justkui mõlemat, kirjutab Mari Kodres.

Maailmapärand versus lambašašlõkk

Tekst **MARI KODRES**. Pildid **MARI KODRES** ja **HENRIK ROONEMAA**

L iivakarva kaljuseintesse uuristatud enam kui 6000 “korterit” moodustavad omavahel peene niidistiku, mida paremaks hoomamiseks oleks isu kusagilt ülalt mikroskoobiga puurida. Kaugelt lähenedes jätab lai kaljunõlv mulje suurest ja rabalast auklikust kangast, mis mingi ime läbi ometi koos püsib.

Aga alustame algusest. Meie päevane retk Vardziasse algas hommikul mineraalvete kuninganna residentsist Bordžomist, kus hüppasime päevinäinud potisisinisse Ford Transitsisse ühes maršrutkajuht iga. Ülejäänud päevaks olimegi kahekesi tema ainuke meeskond, sest juunikuisest Bordžomist teisi huvilisi peale meie ei leidunud.

Külalislahke grusiini kongusnina ja säravate valgete hammastega Timur osutus primas mõttes “tüüpiliseks

taksojuhiks”, tutvustades iga kui väiksemat aknast avanavat maailmist vaadet, puistates sekka oma 30 aasta taguseid armuseiklusi Leningradi kauni tehastöölisega (kellega käidi romantilisel reisirõudugi kus? - Tallinnas!), kiites oma veinipiirkonnast Kahheetiast pärit naise koduveini ja kirudes mokaotsast Saakašvilit.

Kuna Vardzia päev pidi enne hääletusretke Armeeniasse panema punkti meie Gruusia-reisile, ent meil oli siiani maitsmata traditsiooniline lambašašlõkk, polnud korraga paremat meest, kellele muret kurta. Timuri ettevõtlikkus õigustas igati tema kuulsat eelkäija nime – järgmiseks peatuspaigaks sai Ahhaltsihhe linn, täpsemalt selle turg.

Kärbsed, koerad ja turulised

Turul valitses euronormidega harjunud inimesele ilmselt õõvastav, kuid meie mälestustes veel siiski üsna kodune pilt ülesriputatud lihakehadega, mille ümber askeldasid koerad, karestest rääkimata. Grusiini traditsioonilistele teadmistele tuginedes valis

Timur välja ühe lamba ning lasi sealt meile tükeldada tubli portsu šašlõkki, mis pipra ja soolaga kergelt maitsestati ning seejärel paberisse keerati.

Gruusia šašlõki üheks omapäraks ongi marinaadi puudumine – liha maitse nüansid toovad esile vaid pipar, sool, suured värsked sibularõngad ja soovi korral ka värsked hakitud petersell ning koriander. Ei mingit tarbetut maitsete ülekuhjamist. “Sel ajal, kui teie koobastes kondate, teen teile jõe ääres šašlõkki,” võtab Timur edasised plaanid kokku.

Pakime end Transitsisse ja vurame edasi sihtpunkti poole. Kümme kilomeetrit veel ja möödume kohaliku

◀ Lambad on Gruusias vagurad ja hääd. Millist tükki soovite, kuidas maitsestada – valige ise välja!

▲ Ei ole õiget liharooga ilma roheliseta, mida lavaši ja liha kõrvale haugata. Väikelinna turuvalik pakub primaid maitseid.

Kreutzwaldi ehk Šohta Rusthaveli sünnikohast, kes valas kirjasõnasse Gruusia rahvuseepose “Kangelane tiigrinahas”.

Tee muutub järjest konarlikumaks ja vaated mägisemaks. Ka siia nurgakese on jõudnud rahvusvaheline arenguraha – kui veel mõni aasta tagasi võis halvemates tingimustes tee olla läbitamatu, siis nüüd tööd asfalteerimise nimel juba käivad. Küllap on see varsti näha ka turistide hulga suurenemises. Meie naudime veel suhtelist inimtühjust, nende neonvestides askeldavate teetöölise kõrval muidugi.

Vaatamisväärused

Teel teeme peatuse veel Ahhalkalaki ja Aspindza tee ristumiskohta jäävas Hertvisi kindluses. Ketserlikul kombel aga pakub Gruusia ühest vanemast kindlusest suuremat imetust teisel pool jõge asuv suur betoonkoloss, mis Timuri sõnul on kohalik kool. Siit ning samuti meie sihtpunkti Vardzia eest lookleb läbi Mtkvari ehk Kura jõgi, mida enamik Gruusia külalisi näeb pealinna Tbilisist kahele kaldale jagamast.

Veel 10 kilomeetrit Vardzia poole

ning kitsalt teelt on märgata Tmogvi kindlust, mida peeti üheks raskemini vallutatavaks kogu Gruusias. Kollakates kaljuseintes paistavad tumedad augud nagu Šveitsi juustus – siin juba on “prelüüdina” Vardziale näha munkade asustatud üksikuid koopa.

Kõigest poolteist kilomeetrit enne Vardziat näitab viit Vanis Kvabebi peale, mis on omamoodi tasakaalustuseks siinsele sõjameeste ja mungakloostrite maailmale - tegu on 8. sajandi nunnakloostri, mille asukad elasid samuti koobastes. Siin asub ka üks väikene kirik, mille seinu katab 15. sajandist pärit “grafiti” – paradoksaalsel kombel on kasina kiriku seinad romantikast läbi imbunud, sest sissekannete autoriteks on nunnad ning nende sisu õhkav-armuvaluline.

Pole aga kahtlust, et ahhetama paneb siin piirkonnas just Vardzia. Koobaslinna ajalugu on sarnane ülejäänud piirkonna omaga: 12. sajandil ehitas Gruusia kuningas Giorgi III siia kindluse, et lüüa tagasi kohe naabruses asuva Türgi vallutusretki. Giorgi tütar kuninganna Tamara tõi sisse “pehmed väärtused” ja muutis sõjalise otstarbe-

ga koha hoopis spirituaal-religioosseks keskuseks.

Sõjakas naaber ei kadunud mõistagi kuhugi ja nii sai Vardziast Tamara valitsusajal kristluse piiri islami eest kaitsja. Vardzia võttis umbes Pärnu suuruse linna mõõtmed ning parimatel aegadel elas siin umbkaudu 50 000 inimest.

Kuninganna Tamaraga on seotud ka Vardzia nimelugu: kuningas Giorgi viis noore tüdruku jahile, kuid tulevane kuninganna eksis ära. Hüüdmise peale vastanud tüdruk koobaste sügavusest: “Ak var dzia!” (“Siin ma olen, onuke!”)

Kaljuseinte sisse laiali laotunud linna võiks tinglikult nimetada ka keskaegseks pilvelõhkujaks, sest kokku on Vardzial kõrgust tervelt 13 korrust. Kompleksi keskel asub kaunite freskodega kirik, mis kujutavad kohale hiilguse toonud kuninganna Tamarat enne abiellumist.

Munk annab juua

Siinsamas askeldavad ringi ka üksikud linna praegused päriselanikud, mustas rüüs mungad. Kaotan labü-

► Üks selle kandi paljudest kindlustest: Hertvisi.

▲ Vardzia koobaslinna mägikabel, mille seinu ja lagesid kaunistavad keskaegsed freskod, sealhulgas ka kuninganna Tamarast.

► Vardzia koobaslinn.

Eine murul:
Timur ja tema
lambašašlökk

rintlikes koobastes uidates mõneks ajaks oma kaaslane ning ootamatult võtabki mind käe kõrvale munk, kes tahab mulle midagi näidata. Kiriku kõrval on väike, miskipärast tabaluku-

ga kinnine värav. Siseneme piklikku saali, mille otsas asub pisike bassein. Munk annab mulle jooginõu ja palub siinset vett juua. Täidan ta palve heameelega, vesi on värske ja puhas. Püha ka.

Vee olemasolu toob ühtlasi valgust mõningatesse Vardzia praktilise elu detailidesse: joogivesi oli siin omast käest võtta, osas koobastes elasid ka pudulohused. Allpool mäenõlvadel sai kasvatada köögivilju ning teravilja. Päril musklite jõul ei pidanud eluks vajalikku kraami üles transportima, sest abiks oli ka vinnamismehhanism.

Muideks, munkadel on nüüd ka elekter, aga paraku ei õnnestunud meil moodsa iPhone'iga tuvastada internetti.

Pärast linnast allalaskumist ootas Timuri potisinine Ford Transit meid parkimisplatsist mõnesaja meetri kaugusel jõe ääres. Tunnikese jooksul oli Timur kohalikust võsast ihunud kolm pikka ja teravat (šašlõki)varrast, tekitanud tulehakatust, teinud üles lõkke

ja saanud esmaklassilised söed. Ehtne gruusia veri.

Mõnus suutäis

Šašlökk maitseb mahlane ja kohaliku kombe kohaselt hammustame siia juurde kimbukest rohelisest sibulast, estragonivartest, tillist ja petersellist. Grusiinid ütlevad, et nemad suured sõnaseadjad ei ole ning seetõttu paneb gruusia naine kogu oma poeetilise armastuse mehe vastu toiduvalmistamisse. Täpselt sedasama võib öelda ka Timuri valmistatud eine kohta, mis annab ühe ränduri jaoks silmad ette ka kõige paremale restoranitoidule.

Kokkuvõttes ei oskagi öelda, kumb sellest päevast kustumatuma mulje jättis – kas iidne Vardzia koobaslinn või vahetu Timur ühes maailma parima lambašašlõkiga. Minu poolest võiks nad kõik väärtusliku maailmapärandi osaks kuulutada. Kes soovib sellest osa saada, võiks alustada Timuri kontaktidega lahkest Bordžomi turismiinfost.

UNUSTAGE ILMAENNUSTUS...

Peugeot 3008

Hind alates 249 500.-

Keskmine kütusekulu 4,9 – 7,1 l/100 km ja CO₂ emissioon 130 – 178 g/km.

GRIP CONTROL®

TÄIUSTATUD VEJÕUKONTROLL KÕIKIDEKS TEEOLUDEKS.

PEUGEOT
MOTION & EMOTION

Tallinn
Amserv Sõpruse
Sõpruse pst 151 Tel: 620 0950

Tallinn
Amserv Tähesaju
Tähesaju tee 14 Tel: 620 0900

Tallinn
Auto Forte Baltic
Tartu mnt 87 D Tel: 699 7510

Tallinn
Metro Auto
A. H. Tammsaare tee 53 Tel: 654 0300

Tartu
Amserv Turu
Ringtee 32 Tel: 730 0666

Haapsalu
Uuemõisa Autokeskus
Tallinna mnt 78, Uuemõisa Tel: 472 4010

Jõhvi
Mariine Auto
Jaama 42 B Tel: 332 1071

Kuressaare
Kuressaare Autoteenindus
Kalevi põik 2 Tel: 452 1041

Viljandi
Rael
Tallinna mnt 97 Tel: 433 0987

Pärnu
Mariine Auto
Roheline 66 Tel: 449 9072

Valga
Salome Tartu
Pihlaka tn 2 Tel: 733 7580

Rakvere
Wiru Auto OÜ
Kreutzvaldi 5B Tel: 329 5560

Lõuna-Aafrika Vabariigi Loodeprovintsis, Namiibias ja Botswanas laiub 900 000-ruutkilomeetrine Kalahari kõrb ja seal Kgalagadi 38 000 km² rahvuspark. Võrdluseks on Krugeri pargi pindala 19 000 ja Eesti mandriosa üle 45 000 km². Selles võimsas, inimtühjas, ent loomarikas paigas matkas Kristina Mänd.

Kgalagadi rahvuspark Kalahari kõrboes

Tekst ja pildid KRISTINA MÄND

Alustuseks veel numbreid. Lõvi-
süd on Kgalagadis umbes 450,
leopardide 150, gepardeid 200,
tähnilisi hääne 370, linnuliike 264,
millest 20 on röövlinnud, lisaks suur-
tes kogustes antiloope; asustatud on
sinna ka kaelkirjakuid ja ringi jookse-
vad nunnud surikaadid ja mangustid.

Kgalagadis oli detsembris 36-40
kraadi sooja ja maapinna temperatuur
veel kõrgem. Park on tõeline pärl
fotograafidele, kus loomade taustaks
on kaunid akaatsiapuud, punased
liivadüünid, soolaväljad ja kuivanud
jõesängid.

Lõvi tualetis – kuidas pargis käituda

Kui tahad loomi vaadata, siis tuleb
suuta varakult tõusta, nii kella kolme
või nelja paiku; istuda vaikselt ja kaua,
et loomad end hästi tunneksid; mitte
ronida autost välja; hoida tundide
kaupa tagasi pissihäda või kasutada
purki; olla vait; õppida enne jalgapa-
neket jalanõusid tühjaks raputama
(skorpionid) ja leppida sellega, et šaa-
kal tuleb süüa küsima.

Olime mitu tundi autos istunud,
loomi otsinud ja leidnud. Samal ajal
ka ohtralt vett joonud. Kaardi pealt oli
selge, et paarikümne kilomeetri pärast
tuleb puhkekoht, kus on ka vets. Aga
paarkümmend kilomeetrit pargis ei
tähenda vieminutist sõitu, vaid vähe-

malt kolmveerandtunnist (kiiruspii-
rang on 20 km/h).

Jõudsimme kohale ja leidsime eest au-
to, kust inimesed ühe puu alla vahtisid.
Meie ka. Seal oli tore emalõvi kutsika-
tega. Pissihäda või mitte, lõvisid tuleb
ikka vaadata. Lõppeks otsustasime au-
toga vetsule lähemale sõita (puu koos
lõvidega oli nii 20 meetri kaugusel) ja
autouste varjus sees ära käia.

Teise auto inimesed hakkasid meile
hirmsaid nägusid tegema ja midagi
karjuma. Meie vaatasime, et täitsa
segaseks läinud, ja ma hakkasin autost

välja tulema. Kuna neile oli selge, et
me ei pööra neile tähelepanu, keeras
autojuht akna alla ja karjus “Lion,
lion!” Nimelt oli teine lõviproua oma
pojad vetsu puhkama saatnud ja pii-
lus ise kavala näoga nurga tagant, et
millal mõni kahel jalal käiv loll (mina)
tema juurde tuleb. Õnneks nägin teda
ja toimus kiire hüpe autosse.

Järgmise vetsuni oli veel kaks tundi
sõitu. Oli piinarikas, ent meeleolukas.
Seletan ka, miks need ajad ja vetsud
nii tähtsad on – Kgalagadi on pea
sama suur kui Eesti, sõita tohib 20 km

tunnis, autost ei tohi välja minna ja vetsud on iga 60 km tagant. Pissipurk oli kasulik asi kaasas hoida. Kui lähed autost välja, segad sa loomi, sest see on nende kodu ja sina oled külaline; kui aga selline põhjus ei ole veenev, siis on kaks teist, millest ka kõige juhmimad inimesed peaksid aru saama: esiteks saad kõva trahvi (pargivahid sõidavad ringi kogu aeg) ja teiseks tuleb lövi sulle lihtsalt kallale. Pole mingit mõtet üldse ette ka kujutada, et oled kiirem või parema reageerimisega kui metsloom.

Hüään on segi läinud

Kgalagadi pargis võib ööbida kahte moodi: majas või telgis. Ja telgis võib ööbida kas laagris, kus on piirdeaed, või võsalaagris (*bushcamp*). Meie ööbisime peamiselt võsalaagris.

Laagritel on imeilusad nimed: näiteks Mata Mata, Nossob, Urikaruus. Ob tähendab khoide keeles jõge ja Kgalagadit läbivadki kolm tohutut kuiivanud jõesängi (ühe laagri nimi

ongi Twee Rivieren ehk kaks jõge). Paned telgi üles, suure lambi seod puu külge ja teed kohe lõkke. Enamik loomi pelgab tuld ega tule lähedale. 24. detsembril tegime lõkke peal süüa.

Ümberringi oli vaikne ja päike oli ka juba loojunud. Äkitselt kostis selja tagant selline möire, et üks nõrganärvilisem reisikaaslane tõmbas juustusaia kurku. Lövi oli meist nii 50 meetri kaugusel, aga tema möire kostub 10 km kaugusele; seal ta siis jalutas ja uuris meid nii paar tundi. Polnud hullu – sõime, jõime ja jõululullade asemel tegi lövi meile hääli.

Jenny üritas seda ka järele teha. Minu meelest tuli tal täitsa ehedalt asi välja, aga tema abikaasa arvas, et see sarnanes pigem kurva lehma kui löviga. Marco, kes me gruppi juhtis, luges enne magamaminekut sõnad peale, et mingit öösel ringijooksmist pole ja vetsu asemel tuleb taas kord purk kasutusele võtta.

Kui hommikul üles tõusime, olid lõvide ja šaakalite jäljed ilusti telkide

ümber. No mis ma teid ikka kadedaks ajan, tuleb ise vaatama minna. Aga loomad kardavad inimesi samamoodi nagu meie neid ja ilma põhjuseta keegi kallale ei tule. Põhjuseks on kohutav nälg, hädaohtu tunnetus ja seisimine nende ja poegade või kodu vahel.

Ühes taraga piiratud laagripaigas nägin öösel äkki tara taga silmi ja Marco rääkis, et see on üks sassi läinud hüään, kellel on libainimese kombes – nimelt kujutab ta öösel ette (hüäänid on ööloomad, päeval enamjaolt magavad), et on inimene, ja tuleb ligi, tahab süüa ja ootab seal. Hüäänid on väga arad loomad ja selline käitumine on äärmiselt ebatavaline.

Lõbus leopard

Olen käinud paarikümnel loomade vaatamise sõidul (ingl k *game drive*; ei armasta ma seda safari-sõna, sel selline valge kolonisaatori maitse juures), aga nii palju loomi pole ma ühelgi matkal näinud – lõvid, leopardid, gepardid, šaakalid, hüäänid, lugematud

antiloobid ja eriti armsad kõrvukrebased. Kalaharis ei ela elevant (neid on parim vaadata Krugeris), jõhobusid (neid on hea vaadata St Lucia märgalal) ega ninasarvikuid (taas Kruger ja sealkandis asuvad erapargid). Aga kaslased on kõik kohal.

Mina soovitan loomi minna alati

vaatama inimesega, kes parki tunneb; teab, kus keegi elab; millal nad kuhu liiguvad; oskab jälgi lugeda ja peab sidet pargivahtidega, et keda kus näha on. Ise võid rahulikult mõnest rohus lebavast lõvist mööda sõita. Aga meil oli eriti tore: lisaks Marcole, kes meid juhtis ja loomi tundis, olid kaasas ka kaks Briti armee ohvitseri, kelle silmanägemine ja tähelepanuvõime olid hämmastavad. Britt tukkus rahulikult, äkki paotas silma ja hüüatas: Aafrika metskass puu otsas kella 3 peal! Või kaks gepardit kell 9! Metskassi puu oli meist ikka ligi 80 meetri kaugusel... Vot sellised inimesed on ka head kaasa võtta.

Üks raskemini tabatavaid loomi on kahtlemata leopard. Esiteks on ta väga häbelik ja teiseks teda lihtsalt ei näe, sest ta istub kuskil puu otsas ja piilub. Aga me nägime neid iga päev. Marco teadis, kus puu otsas kaunitar tavaliselt istub, ning meil oli kannatust oodata, kuni ta lõpuks liikuma hakkas. Ja siis ta mängis puu okstega ja mu

meelest kohe naeratas meile.

Me peame loomavaatamist edukaks, kui oleme näinud viit kuningat (*big five*) ehk elevanti, lõvi, leopardi, ninasarvikut ja pühvlit. Nimetus tuleb jahimeestelt, sest nende viie jahtimine on kõige ohtlikum. Minu südamel on aga võitnud antiloobid (*bok'id*, nagu neid afrikaani keeles kutsutakse).

Lõputult loomi

Kui Krugeris on peamiselt näha impalasid, vesiantiloope (*waterbuck*) ja ka kudusid, siis Kgalagadi on kuulus orüksiite (afr k *gemsbok*, ingl k *oryx*), (peamiselt mustade) gnuude (afr k *wildebeest*) ja kaunite hüpigasellide (afr ja ingl k *springbok*) poolest. Aegajalt on näha ka kannasid, LAVi suurimaid *bok'e* ja loomulikult selliseid, kellele eesti keeles nimegi pole, näiteks Red Hartebeest.

Springbok on ka LAVi rahvusloom ning tema järgi on nimetatud riigi ragbimeeskond. *Springbok'id* liiguvad suurte karjadena ning nad on kaslaste peamine toit. Neid jahtida pole kerge – loomad on väga targad ja kiired. Gnuud on lihtsalt suured ja nendega tüli norida ei tasu, kuid kui mõni on karjast eraldatud või lihtsalt noor, siis kaslane saab temaga kergelt hakkama.

Modell-orüks

Kõige ilusam on aga minu meelest punaste liivade valitseja orüks. Nad elavadki peamiselt kuivadel aladel ja oma sirgete ning ülitugevate sarvedega suudavad kõikide teiste rünnakud tõrjuda. Ilmselt on nii mõnigi ülbe lõvi orüksi sarvede otsas oma lõpu leidnud. Muidu on nad suhteliselt pelglikud ja umbusklikud, aga keset Kgalagadi liivadüüne leidsime äkki ühe, kes lihtsalt seisis tee ääres ja poseeris meile ette ja taha. Küll näitas oma värve, sarvi, küll oma saba. Kaunis.

Kindlasti oleks ka linnuvaatlejatel Kgalagadis väga põnev, aga kuna ma suurt peale raisakotkaste ja sekretärlindude ei tunne, siis mulle jääb see maailm natuke võõraks. Britt-teravsilmi tabas nad aga kõik kohe ära.

DESIGNED FOR A HYBRIDLIFE

TARGHEE
MEN

TARGHEE
WOMEN

Päevakava loomade vaatamisel võiks sättida loomade järgi. Tõused kell neli, sööd natuke putru ja lähed kell viis loomi vaatama, sest lövid jaltavad kaheksani ja gepardid, kes peavad jahti pärast lõvisid, kella kümneni. Siis nad puhkavad puu all. Meie ka puhkasime ja magasime. Siis sõidad ringi pealelõunal, mil antiloobid jooma lähevad. Siis puhkad jälle, sööd ja lähed õhtul vaatama hüääne, leopardi ja kõrvukrebaseid. No nende kõrvu peab nägema: aru ma ei saa, kuidas nad oma pead üldse suudavad kanda.

Üks võimalus on ka joogiaukude ääres passida ja mitmes kohas on selle tarbeks ehitatud kaetud avadega vaatekohad. Jube lahe on sinna minna, sest tavaliselt on need täis rikkaid vanainimesi, kes enam päev otsa autos istuda ei kannata ja on endale ostnud viiemeetrise objektiiviga kaamerad, mida nad jooma tulnud loomadele surina saatel näkku suunavad.

Meeste mängud

Marco ütles, et ühes kohas käib ilus musta lakaga isalõvi tavaliselt joomas

ja autosid uurimas. Läksime teda vaatama. Lõvi tuli, jõi, uuris meid, viskas end tee peale pikali ja nautis täiega tähelepanu. Äkki aga ajas ta end püsti ja turjakarvad tõusid – lähenes teine isalõvi pruudiga. Isased uudistasid teineteist paraja kauguse pealt ja meie oma otsustas, et pruut tuleb üle lüüa. Ta läks lähemale ja sai kohe käpalöögi.

Edasine toimus tohutu kiirusega – meie isalõvi lendas põõsasse, sealt kostis möire ja välja tuli väga kõhn ja kurnatud, kuid siiski võitlusvalmis kolmas. Ja siis need kolm isast kaklesid ja mõirgasid; õhk oli täis tolmu, kõminat ja võitlust. Vana lõvi löödi oma põõsasse tagasi ja meie oma sai ka emase käest kolakat ning need kaks jalutasid uhkelt päikeseloojangu suunas ära. Ma ainult vaatasin ega suutnud ühtegi pilti teha. See oli nii võimas ja müstiline.

Kui me järgmisel päeval tagasi samasse kohta läksime, ei olnud seal kedagi. Aga me ootasime ja lõpuks tuli vana isalõvi põõsast välja jooma. Sai me aru, et ta polnudki nii vana, vaid tal oli depressioon: Marco ütles, et kui lõvi kaotab oma positsiooni, siis ta langeb masendusse, kaotab laka ja jõu ning lihtsalt hääbub. Nii oli selle põõsas oleva lõviga ilmselt mõned kuud tagasi juhtunud.

Ta joomine oli vaevaline ja liikumine raske. Tuli me auto juurde, vankus vasakule ja paremale, üritas mõirata ja kukkus lihtsalt maha. Siis ta tegi

silma lahti ja lihtsalt vaatas meid allaandnult ja kurvalt. Keegi meist ei teinud pilti ega rääkinud midagi tükk aega. Olen näinud, kuidas gepardid võtavad maha antiloope, pühvlid tapavad lõvi ja leopard sööb oma saaki. Aga see kunagi suure ja uhke isalõvi kaotus ja allaandmine oli nii kurb ja samas kuidagi nii eluline.

Head aega

Kgalagadis ei tasu minna paariks päevaks, vaid vähemalt nädalaks. Juba kohalesõit võtab aega. Tuleb sõita Upingtoni linna ja sealt ise või korraldatud reisiga edasi minna. Kuigi rahvuspark asub kolmes riigis (LAV, Namiibia, Botswana), ei küsita pargi sees liikumisel viisat. Park asub sanide maa peal.

Kes on sanid (vana nimega bušmanid) ja kes on khoid (ka khoikhoi; kolonisaatorid kutsusid neid ka hotentottideks), ehk ühisnimetajaga khoisanid? Khoid on “tõelised inimesed”, kes pärit Lõuna-Aafrika loodeosast ja san-inimeste sugulased. Kui sanid olid peamiselt jahimehed, siis khoid olid põllumehed. Need on siis Lõuna-Aafrika päriselanikud.

Hiljem tulnud bantu hõimud (suulud, koosad, jne) kupatasid valged (hollandlased ja prantslased) minema ja nüüd asuvad nad peamiselt LAVi loodeprovintsis, Namiibias ja Botswanas. Nendega on tore tutvust teha ja nende imelist klikk-keelt kuulata. Vajaduse sellise keele järgi tingis kütmine: loomad ei pööra klikkimisele tähelepanu, küll aga kõnele.

Reise Kgalagadisisse on kindlasti mitmeid, aga ma soovitan vaadata sellist: Kalahari Safaris (kalaharisafaris.co.za). Omanik Pieter on väga tore ja koos Lizmariega paneb kindlasti hea plaani kokku. Kui jõudu üle, tasub minna vaatama ka samas kandis asuvat Augrabiese juga. Nimi tuleb khoi sõnast Aukoerebis ehk suure müra paik ja Oranje jõgi kukub 67 m kõrguselt alla.

Mina lähen sinna kindlasti tagasi, sest see väike kapi rebane (ingl k *Cape fox*) on nii võluv.

Vihje

Kui ei taha autoga või lennukiga Upingtoni minna, siis saab kasutada ka Intercape'i bussi, mis on “Dedicated to serve God” bussiliin. Algas palvega, lõppes palvega; vahepeal vaatasime filme, kuidas jumal maailma lõi, ja saab õppida, miks kristlus on tähtis ja teised mitte nii tähtsad. Täitsa naljakas oli.

Noored, kas teie unistuseks on suured sajapealised glamuurist kihavad mõisapulmad või hoopis midagi palju intiimsemat, näiteks romantiline abi-elutseremoonia ainult teile kahele? Paljud paarid on loobunud mõttest korraldada hiigelpidu kõigile tuttavatele ning valinud võimaluse astuda paari isekeskis, kusagil kauges paigas, varbad rannaliivas. Annekreet Heinloo annab natuke nõu.

Populaarsemad abiellumissihtkohad on Seišellid, Taimaa, Sri Lanka, Bali, Hawaii, Las Vegas ja Mauritius; Euroopas võib eelistatud paigaks pidada Kreeka saari (paljuski ka tänu “Mamma mia” filmis nähtud kalju otsas asetsevale kirikule) ja Itaaliat. Kuid üpris sageli juhtub nii, et kuigi Euroopa on meile lähemal ja sinna on soodsam reisida, siis pulmakorraldus maksab üsna kopsaka summa. Seevastu Aasias või Kariibidel, kuhu reis nõuab suuri kulutusi, on tseremoonia mõistliku hinnaga või üldse tasuta.

Kui kogu romantikat suudab igaüks ilmselt ette kujutada, siis välismaal abiellumisel on ka praktiline pool, mille kohta saab lähemat infot perekonnaseisuametist. Nemad annavad kõigepealt väikese riigilõivu eest tõendi, et abielu sõlmimiseks pole takistusi, ning nende juures tuleb välismaal sõlmitud abielu ka Eestis legaalseks muuta.

Selleks peab välisriigi abielutunnistuse selle maa vastavas ametkonnas

Pulmad nagu filmis

sõltuvalt riigist kas legaliseerima või apostilliga kinnitama ning seejärel registreerima Eesti rahvastikuregistris. Kõik võrkeelsed dokumendid peavad olema tõlgitud eesti keelde ja tõlge notariaalselt kinnitatud. Viimast võib ikka Eestis teha.

Kui selline asjaajamine tundub üle jõu käiv, on olemas ka lihtsam variant – abielu registreeritakse kodumaal perekonnaseisuametis, kuid sümboolne tseremoonia viiakse läbi valitud välis-

riigis. Sellegi kohta saab eksootilisema tõendi.

Kui oled otsustanud välismaal abiellumise kasuks, siis mõtle ka selliste asjade peale.

- Kui palju oled valmis kulutama? Ka umbkaudnegi summa on reisekonsultandile suureks abiks, et soovitada eelarvega sobivaid sihtkohti.

- Kui pikaks ajaks reisile lähete? Kas pulmaplaan on osa puhkusereisist? Või lähete reisile spetsiaalselt abiellu-

miseks või mesinädalaiks? Hea idee on pärast abieluranda sõudmist kohe ka mesinädalaid nautida.

- Milline on teie reisiseltskond? Kas olete reisile minemas kahekesi, et kõige tähtsamat päeva nautida, või kutsute kaasa mõned lähedased sõbrad või kogu pere ja sugulased? Pulmatseremooniad võivad olla väga intiimsed ning mõeldud vaid teile kahele, kuid sama levinud on ka traditsioonilised suurejoonelised pulmapeod.

Pulm Mauritiusel

Pulmatseremoonia toimus hotelli La Pirogue muulil pisikeses rannamajas. Hotell ise on väga mõnus koht puhkamiseks – pikad valge liivaga rannad, piisavalt basseine, hubane atmosfäär ja väga sõbralikud teenindajad. Kui kellelgi on soov tulevikus Mauritiusel abielluda, siis kindlasti soovitaksime arvestada reisiks vähemalt kaks nädalat. Pulmadeks vajalikud formaalsused võtavad oma aja ja kui on soov veidi ka saarel ringi vaadata ning rannas mõnuleda, mõõduvad päevad kui lennates.

Dokumendid olime kohale saatnud juba kuid varem ning saabumise het-

keks oli pulmakorraldusagentuuril ametlik pool kõik organiseeritud. Kohale jõudes jäi vaid hotellipoolse korraldajaga leppida kokku koht - valida oli kas rannal, muulil või siis aias, viimane on seal väga populaarne.

Veel pidime üle vaatama sellised detailid nagu millist pulmatorti ja šampanjat soovime ning milline võiks olla dekoratsioon tseremooniapaigas, samuti valida koha õhtusöögiks. Otsustasime tellida pulma kohalikud muusikud, kes muutsid esitatud meloodiatega meie erilise päeva veel erilisemaks.

Pärast tseremooniat ja fotosessiooni

nautisime kiirpaadiga sõitu ookeanil ja lähikonna ilusaid vaateid. Pidulik õhtusöök oli meil eraldatud kohas rannal. Pulmade jäädvustamise teenuse valisime ka kohapealt ja videoga jäime väga rahule. Seda soovid kohe uuesti ja uuesti vaadata, kuna kõik on tõesti nagu filmis. Fotod oleksid võinud olla pisut mitmekülgsemad.

Kokkuvõttes võime öelda, et pulmapäeval sujus kõik suurepäraselt, kuid eelnev asjaajamine ja suhtlemine kohalikega nõuab tublisti kannatust.

JANA ja JAANUS (pildil)

Pulm Las Vegases

Abiellumine Las Vegases on tõesti lihtne või veel lihtsam. Kindlasti tasuks kohalolemiseks varuda minimaalselt kaks-kolm päeva. Esimesel päeval pidime minema sellisesse ametkonda nagu Clark County Clerk's Office, et taotleda luba Nevada osariigis abiellumiseks. Kaasa tuli võtta passid ja 60 dollarit.

Meie isegi ei broneerinud abiellumiskohta, kuna neid minikirikuid on seal sadu ja guugeldades tuleb vastuheid küllaga. Lihtsamad tseremooniad algavad umbes kahesajast dollarist, kuid jootrahaks võib kohe julgelt sada dollarit juurde arvestada.

Kohale jõudes võtsime ühe väljavali tud kohaga ühendust ja küsisime vaba aega. Järgmisel õhtul oli limusiin ukse

ees ja meid viidi abielluma. Kaasa võtsime raha, passid ja kõik County Clerk'i juurest kaasaantud paberid.

Mis algul pisut jahmatas, oli toimumiskoha väljanägemine, tegemist oli väsinud elumajaga. Tõepoolest, kodulehel polnud ühtegi pilti selle maja välismusest, sisemus oli aga kujundatud pulmateemale kohaselt.

Meid oodati ja tseremoonia võis alata. Fotograaf tegi pilte kogu tseremoonia ajal ning peale seda on majas üles seatud mõned romantilised taustad, kus siis ka paraadfotosid tehakse. Nendest pidime 13 tükki välja valida ja need saadeti pärast posti teel.

Seejärel algas praktiline osa ehk tasumine. Maksta sai ka tavalise Swed-

banki VISA deebetkaardiga, aga soovitatav on igaks juhuks mõni krediitkaart kaasa võtta. Laua peal olid ilusti jootrahaümbrikud kirjadega limo driver, minister ja photographer ning meid jäeti selle toiminguga jaoks diskreetselt ruumi üksi. Jätsime viisakalt hüvasti ja limusiin viis meid hotelli tagasi.

Kabelist saime kaasa abiellumist kinnitava sertifikaadi, mis põhimõtteliselt on kõigest suveniir.

Apostilliga kinnitatud dokumendi, mida ka Eesti perekonnaseisuametid aktsepteerivad, saab tellida ka interneti teel ja maksab see kokku 20-30 dollarit.

TANEL ja ANNA

Abruzzo tammikud peidavad väärt kraami *Tuber melanosporum Vittad.*

Tekst ja pildid **TIIA PUUSTUSMAA**

Kui Tiia Puustusmaa ühel augustihommikul kohvriluku kriginal sulges, tennised jalga tõmbas ja ID-kaardi käekotti poetas, polnud tal aimugi, kuhu järjekordse Vahemere maade reisi jooksul välja jõuab. Kõige vähem oskas ta loota ja planeerida trühvli-korjamist Abruzzo maakonna tammikutes.

Mulle meeldib viimasel ajal spontaansus. Kõikjal. Ka reisimise juures. Teed just seda, mis hetkel õige ja hea tundub, lähed just sinna, kuhu mingi seletamatu jõud kisub või surisev sabakont suunab.

Helistasin oma vanale itaallannast sõbrannale ja teatasin, et kui ta soovib minuga nädalavahetuse veeta, siis just nüüd on selleks võimalus. Olin taas saapama neid avarusi vallutamas, kuhu mu jalg harvem või siis üldse mitte astunud ei olnud, ning hing ihkas Itaalia külaelu järele. Teadsin, et

Serena vanemad elavad maal. Sõitsime Sulmonast, Ovidiuse sünnilinnast muide, veidi põhja poole ja jõudsime 1700-meetristest mägedest ümbritsetud külakesse nimega Vittorito.

See on ehe *paesino* – mõnesaja elanikuga küla, kus taadikesed lõunatunnil uniste ja kissis silmadega nagu kassid keskväljakul müüri ääres istuvad, leiba luusse lasevad ja möödujaid seiravad. Võib ka öelda, et hindavad.

Viinamarjakasvatajast trühvlikütt

Serena isa Filippo on juba ligi kümme aastat olnud trühvlikütt. Lisaks muudele talumehehobidele – veinitegemisele, mesitarude pidamisele, tomatite, suvikõrvitsate ja arbuuside kasvatamisele – on ta tõeline trühvli-fänn. Filippo naljatab, et kui ta oleks need seemned ometi varem avastanud, poleks ta iial oma veiniaedu rajanud.

*Scorsonè*d – nii kohalikud seal piirkonnas kasvavat suvetrühvliit kutsuvad (see on seest valge ja pealt must trühvel) – toovad kordi rohkem sisse kui külameestele veini müümine. Filippo tunneb metsi ning trühvlipuuid ja tema segaverelised koerad Stream, Wirk,

Willy ja Lilla on kulda väärt.

12-aastane Stream maksvat 4000 eurot. Koerte väljaõpetamine on olnud aeganõudev, ent tulemus on seda väärt. Jahile tohib kaasa võtta ainult kaks koera ja päevane korjatav kogus ei tohi ületada üht kilogrammi. Meie valik langes Streamile ja Wirgile. Koerad olid tõelised profid. *Grande!*

Kiirus ja nauding, millega nad oma koonud hallikasse maamulda surusid ja sealt gurmaanide ahvatlused välja töid, oli hämmastav. Samas ei vigastanud nad ühtegi trühvliit, rääkimata nende nahkapanemisest, mida trühvlisead võivad teha. Iga seene eest said krantsid viinerijupi ja kõrva tagant sügada. Mõlemad neljajalgseid olid väikest kasvut, mis pidigi eelis olema, et madalas tammepõpsikus paremini liikuda.

Teadsin, et trühvlikorje on midagi eksklusiivset ning toob kenakese lisakopika iga mehe taskusse, kes sellega tegeleb, nii et trühvlikohti võõrale naljalt ei näidata. Tõelised *tartufai*o'd peavad oma nn kullapiirkonda enamasti vaid enda teada ja aaretejahile võetakse kaasa vaid sugulasi või neid, kellest järelkasvu loodetakse. Minu eelis oli see, et olin perekonda itaallastele omasel moel

juba varem integreeritud. Nii tehtigi et-tepanek, millest ei saanud keelduda.

Trühvlikorjele minnakse sageli kolmekesi. Üks mees, kes koertele trühvlipuid ette näitab, sest just koerte peremees peab “haistma” ja looma õige puu alla suunama, seejärel asuvad truud sõbrad kuni 30-40 cm sügavuselt kaevama. Teine mees aitab saagi kokku koguda ja kolmas mees peab autot valvama, sest konkurentidele armu ei anta. Uskumatu, kuid autode kahjustamine ja kummide läbilõikamine pidi üsna tavaline olema.

Justkui Eesti metsas

Meie trampisime ringi madalas tammikus, mis Eestimaa saarte kiduramaid metsi meenutas. Tammed, mille alt saaki saime, olid kuivetud, maapind samuti hallikas ja kuivanud. Trühvli ja puu suhe on tegelikult mõneti haigusena käsitletav. Seen (kuid ärge proovige itaallasele trühvli kohta *fungi* öelda) kasvab taime juurtega sümbioosis; kuni ei ole teada, et trühvvel taime kahjustaks, ei saa teda siiski parasiidiks nimetada.

Kõigi Itaalia kõigi piirkondade tammikutes trühvleid ei kasva: söödavaid liike on umbes kaheksa ja need seenelised on kasvukoha valimisel üsna pirtsakad, samuti sobivad neile vaid üksikud puuliigid: sarapuu, kastan ja pärn. Vastavalt puule ja kasvukohale kujunevad maitseomadused.

Trühvlite tehistingimustes kasvata-

mine on viimastel aastatel aina hoogu juurde saanud, ehkki see ettevõtmine ei ole kergete killast. Filippo oli endale samuti tehiskasvuala loonud – otse Montepulciano d’Abruzzo veiniaiakese kõrvale. Trühvlieostega nakatatud tammed olid alles üsna kidurad ja selleks et sealt saaki saada, tuleb siiski 7-8 aastat oodata. Loodan, et tal pinnasega näkkas. Trühvli sort, mille *signore* maha pani, on itaalia keeles *Nero pregiato*, kuna sealne aluseline pinnas peaks sellele maailmas kõige tuntumale sordile hästi sobima.

Trühvvel on Itaalia köögis ammune tegija. Seda seeneliste sugukonda kuuluvat erilise lõhna ja maitsega, kohati kartulit meenutavat delikatessi praetakse, küpsetatakse või riivatakse

pastale ja eelroogadele. Valget trühvli, mille hooaeg algab septembris, peetakse kõrgutiste kuningaks ja seda ei küpsetata kunagi, vaid serveeritakse värskelt.

Ka lihtsamad trühvliid on imehõrgud

Must trühvvel on vähem aromaadne ja tema korjeperiood hilisem. Suvi-trühvvel jääb lõhna intensiivsuses oma suguvendadele alla, maitse meenutab meie oma puravikku. Oleks vale väita, et meid võõrustanud pereema valmistatud trühvlipasta ja *tartufai*o Filippo enda lemmikuks osutunud eelroog rukolast, riivitud trühvlist, oliiviõlist ja natukesest parmesanist kedagi külmaks oleks jätnud.

MILLEKS JÄRGIDA TEISI,
KUI VÕIKSID **LUUA TRENDI!**

MUST JA SILMAPAISTEV

DE DIETRICH KOLLEKTSIOON ON LIHTSALT GENIAALNE. ELEGANTNE VÄLIMUS, KAASAEGNE DISAIN JA TEHNOLOOGIA – NEED SEADMED TEEVAD KÖÖGIST ERILISE KOHA, KUS HARMONEERUVAD ILU JA LOOVUS. DISAIN, TÄIUSLIKKUS, INNOVATSIOON, MUGAVUS – DE DIETRICH SEAB UUED VÄÄRTUSED.

Jälgi **De Dietrich KÖÖK 2011 konkursi**
www.elmaks.ee/dedietrich ja Facebooki vahendusel.

Kingituseks **50% soodustus!**

Vt. kampaania tingimusi www.elmaks.ee/dedietrich

estravel

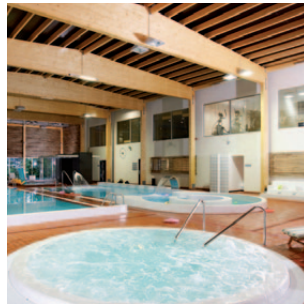

Premeerime oma ärikliente!

Osta lennupiletid Estravelist ja kogu preemiapunkte, mille eest võid

- lõõgastuda Club 26 privaatsaunas
- nautida koos 5 kaaslasega Veinisõbra veinikoolitust
- korraldada ühe asjaliku seminari Radisson Blu Hotel Olümpia kalliskivisviidis
- eralduda maailmast Dorpat Spa soolakambrisse
- lennata vabalt valitud sihtkohta Euroopas

Kui mõte meeldib, tutvu ka teiste preemiatega lähemalt www.estravel.ee/sygiskampaania
Kampaania kestab 19. detsembrini 2010

Tekst ja pildid **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

Reis köögis: Toiduakadeemia

Taimaale sõiduks pole vaja tuhandeid kulutada. Veered Nõmmele ja oledki Toiduakadeemia lahke abiga Oriendis. Keskkond, kuhu satud, pole vahest nii lopsakas, kui eksootiliselt reisilt ootaksid, pigem selline turvaline ja põhjamaiselt maitsekas. Seekord reisime Estraveli koondisega köögis.

Toiduakadeemia on üks neist uutest söögikohtadest, mis lisaks sellele, et meile toiduelamusi pakkuda, võtab vaevaks sööjat ka harida, õpetab ise süüa valmistama ning nõnda ehk ka enam hindama seda, mida mujal pakutakse.

Tõsiasi, et mõningase harjutamise järel saab ise märksa parema roa valmistada kui mis tahes restoranis, on ju ammu teada. Iseasi, kuidas kodust toiduvalikut varieerida, omandada uusi nõkse, töövõtteid ja uurida uusi toiduaineid ning nende käitumist kok-

kamisprotsessis. Seda saabki Toiduakadeemias õppida.

Akadeemikud võtavad kulinaarsetele reisidele vastu 15 kursanti. Kokkadest kohtab siin kõige sagedamini toidu- ja sõnaosavat Tarvo Kullamad, kelle spetsialiteetideks on Tai ja Itaalia köök. Need kaks olla kursantide lemmikvalikuteks, eriti Tai. Viimane on ju meie toiduvalmistamise traditsioonis veidi võõras, sealsed toidud pole keerulised teha, ent siiski on koduses köögis märksa meeldivam neid maitseid taas luua, kui saad olla eelneva kogemuse baasil kindel, et ettevõtmisest tõesti midagi suurepäraselt välja tuleb.

Itaalia pole ka paha valik. Teadmine, et pasta valmistamine alates taina tegemisest kuni *tagliatelle* lõikamiseni pole sugugi keeruline, kulub igale kodukokale ära. Samamoodi omandatakse Toiduakadeemias hea komme eelroaks *bruschetta*'sid serveerida.

Kokkamisteemade valik on muidugi suurem, mulle pakkus enim huvi Vladislav Koržetsi kalakursus - kuuldavasti on võimalik kursusi tellija

soovide kohaselt mugandada ning mul on juba ammu mõttes olnud mõne tõsisema teadja käe all õppida kalade prepareerimist. Õpitud töövõteteta on kala puhastamine ju nii neetult tüütu tegevus ...

Toiduakadeemia köögiriivil püüdsid pilku ka jaapanimaised toiduained, selgus, et sealses köögis on õpitud ka *sushi*'t tegema.

Valime Taimaa

Meie võetud Tai kursus koosnes viie roa valmistamisest. Alustuseks kanavaradad maapähkli kastmega, edasi kergem mereannisalad, siis üksjagu tummisem roheline karri pardilihaga. Valikusse kuulus ka möödapäasmatu magushapu kaste, mil seekord oli rolliks ilmestada frititud seasisefileed. Hea kombe kohaselt lõpetas kava magustoit – banaanid tainas, mis viiekäigulise eine mõnusaks täiskõhutundeks vormistas.

Õppemetoodika on iseenesest lihtne. Seltskond jagatakse gruppideks, igale oma roog ning lõikumiste-segamiste-praadimiste-keetmiste-frittimiste vahel jagub kokal aega kõiki

meeskondi põhjalikult juhendada. Mis veel olulisem – keegi ei ole nii hõivatud, et poleks aega vahepeal teiste laudkondade juurest läbi astuda ning endale selgeks teha ka kõigi ülejäänud roogade valmistamisprotsess.

Et söögivalmistamine keithfloydlikult sujuvalt kulgeks, on köögis abiks tähelepanelik noorhärä, kes kokandushuviliste veiniklaaside täitumise eest hoolitseb, valades neisse järjekindlalt majaveini. Siin on vahest ka Toiduakadeemia suurim puudujääk. Pakutud Tšiili Chardonnay oli kergelt öeldes igav, hoopis toredam oleks nende ägedate aroomide ja valminud lopsakamaitsete toitvate kõrval juua hääd Grüner Veltliner'it või ehk hoopis mõnd mada-

lama alkoholiprotsendiga ja mitte päris lõpuni kuiva Moseli riislingut.

Mis meil siis välja tuli? Allakirjutanu jaoks on Tai köök kohati paras toidurikkumine. Võtad hea pardifilee, praed selle keskmiseks või isegi ornamaks ja siis sooritad selle suurepärase liha kallal mörva, uputades hõrgu anni karrisse. Tulemus on muidugi maitsev, aga mida enam pole, on part. Tegelikult andis tulemus sellele osale meie seltskonnast, kes pardiga tehtust veidi šokeeritud olid, väikese vihje – tahate, kasutage kana, aga mida te sel juhul ei saa, on karri maitse jõulisus, mis tuleb pardist. Kultuuride kokkupõrge, mis muud.

Lopsakad maitseed

Hommikumaade maitseed ongi ju enamasti lopsakamad kui meil Euroopas kombeks. Nirumad söögikohad kipuvad neid kohati ülegi forsseerima, kasutades maitsetugevdajaid, millele tõsisem söögisõber väga viltu vaatab, ja põhjusega. Toiduakadeemia näitas, kuidas tulemust saavutada puhaste toiduainete baasil, väheoluline polnud ka, et õpetati, kust korralikku toorainet osta saab.

Väga hariv oli magushapu kastme valmistamine, see on nii lihtne, et poeriulitel olevad Uncle Ben'si purgid võiks laiema rahvahariduse korral vabalt pensionile saata.

Kuidas te riisi keedate, kas ikka

pesete selle korralikult läbi? Taas oluline nüanss, mille mõnigi koduköögis unustab.

Põnev oli ka salati jaoks kalmaari valmistamine. Muide, tegu oli külmutatud kalmaariga, kohalik traagika, värsked mereeludad reisivad lennukiga ja hinna järgi otsustades ilmselt äriklassis. Tulemus oli siiski väga hõrk, sugugi mitte see tallanahk, mida mõnes söögikohas pakutakse.

Frittimine, selle tarbeks õige viskoossusega taina valmistamine ja protsessi koduste vahenditega läbiviimine oli samuti väga hariv.

Õlist käisid läbi ka banaanid ja

tulemus oli kordi parem kui keskmisses hiinakas. Võimalik, et osavamad kokad, pole ka välistatud, et frititud banaan *à la* Tai on lihtsalt parem kui Hiina suguvend.

Söögivalmistamine lõppes suure ümmarguse laua taga ning kõigilt kohalolijatelt kostis rahulolevat mõminat. Isetehtud söök, mis hästi õnnestunud, muudab ka nirumapoolse Eesti sügispäeva pimedat õhtu päikeseliseks.

Niisiis, lapsed käivad juba teist kuud taas koolis, nüüd aeg täiskasvanuteltgi minna, kas või toiduvalmistamist õppima. Kulinaarse reisi kaugemate maitsete juurde saab kauba peale.

www.toiduakadeemia.ee

Books by HansaWorld

Uus majandustarkvara põlvkond – lihtne kui lapse mäng!

Books by HansaWorld ärihaldustarkvara muudab Teie arusaama töötegemisest.

Excellent Business Solutions Eesti AS – ainsana Eestis aitame Teid kõiges, mis puudutab **HansaWorld majandustarkvara** ja **raamatupidamist**. Meie kogemus ei ole jäänud märkamata - oleme leidnud sobiva lahenduse ligi **5000 ettevõttele** üle Eesti ja juurutanud majandustarkvara projekte nii **Euroopas, Aasias** kui ka **Aafrikas**.

| www.excellent.ee

Excellent Business Solutions Eesti AS

Vabaõhumuuseumi tee 4, Tallinn

info@excellent.ee; tel. 669 1111

KULDKAART

- Eelisjärjekorras teenindus
- Boonuspunktid Estraveli kaudu tehtud tellimuste eest
- Soodustused Estraveli teenustasudest
- Eripakkumised ja soodustused partnerfirmadelt

Auto talveks valmis 50% soodsamalt

Kummiproff peseb sinu auto korralikult puh-taks, eemaldab sinna tekkinud mustuse ja pigitäpid ning kannab peale püsivaha. Viimase erinevus tavapära-st vahadest seisneb kestvuses. Lõpptulemuseks on ilus ja puhas auto, mis on kaitstud soolade, mustuse jt mõjude eest.

Hind sõiduautole 400 kr (tavahind 800), maasturile 450 kr ning kaubikule 500 kr. Samuti on rehvivahetus Kummiproffis kuldkaardiomanikule 10% soodsam.

Kummiproff asub Tallinnas, Pärnu mnt 184. Vaata lähemalt www.kummiproff.ee.

Pakkumine kehtib kuni 14.11.2010.

UUED KAARDIPARTNERID

Blue Harbor

Blue Harbor toob koju Prantsuse Riviera elustiili, pak-kudes kahte tuntud kaubamärki – Riviera Maison'i sise-kujundustooteid ja Week-end à la mer'i lasteriideid. Tükike Riviera elustiili asub Tallinnas Tartu mnt 63 (Val-ghe Maja). Lisaks on võimalik kõiki tooteid koju tellida. Blue Harboriga tutvu lähemalt www.blueharbor.ee

10% soodustust normaalhinnaga lasterietelt

7% soodustust kõikidelt sisekujundusesemetelt ning mööblilt

Avasta ajalugu – kaks ühe hinnaga

Eesti Ajaloomuuseum pakub Maarjamäe lossis avastamisrõõ-mu nii väikestele kui ka suurtele, meenutades nii ammuseid aegu kui ka lähemat minevikku. Teid ootavad suurnäitus Eesti Vabariigi ajaloost "Iseolemise tahe. 90 aastat Eesti Vabariiki", mis on saanud nii sisu eest kiita kui ka vormi eest sisekujunda-jate aastapreemia, palju väiksemaid näitusi ning suvemõisa park, kus näeb punamonumentide kollektsiooni. Muuseumi kohta loe lähemalt www.ajaloomuuseum.ee.

Oktoobris ja novembris saavad kuldkaardiomanikud kaks piletit ühe hinnaga,

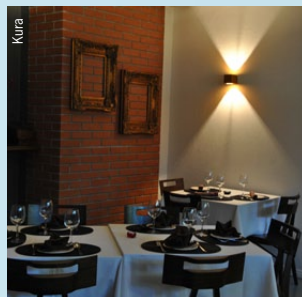
15% soodustust peos raamatute ja kingituste tavahindadest (v.a hõbe ja postmargid). Muuseumipood asub Tallinna vanalinnas Börsi käigus.

Shnelli Day Spa

Shnelli Day Spa on päevaspaa kesklinnas, mis pakub laia valikut mitmekülgeid spaa- ja iluteenuseid. Tasuta parkimine ja hea ligipääs ühistranspordiga teeb spaast unikaalse koha vanalinna piiril. Lisaks tavapära-tele ilu-teenustele pakutakse ka refleksoloogiast, reikit ning mas-saaže. Shnelli Day Spa asub Tallinnas Toompuiestee 37. Tutvu ilusalongi teenustega lähemalt www.spalife.ee. 15% soodustust Shnelli Day Spa teenuste tavahindadest.

Krua

Uus restoran Krua on justkui tükike ehedat Taimaad keset Tallinna. Krua ehedus peitub asjaolus, et nii resto-rani peakokk kui abikokk on pärit Taimaalt. Restorani menüüs peitub parim valik rahvuselt tailastest kokkade valmistatud traditsioonilistest Tai karridest, värsketest salatitest, suppidest ning nuudliroogadest.

Restoran Krua asub elaval Vana-Viru/Aia tänaval. Tutvu lähemalt www.krua.ee.

10% soodustust restoranimenüü tavahindadest.

SISETURISMI PAKKUMISED

Lisateave ja tellimine Estraveli siseturismi osakonnast siseturism@estravel.ee või 626 6233.

Saaremaa spaasügis on värviküllane

Arensburg Boutique Hotell & Spa omanäolises hoones kohtuvad kaasaegne arhitektuur ja ajatud väärtused, luues Kuressaare südames efektse, kuid hubase keskkonna, mis võib külalastajad jäagitult.

Arensburgi sügisese paketi hind perele (kaks täiskasvanut ja kaks kuni 12-aastast last) maksab P-N 790 krooni ning R-L 950 krooni (tavahind 2350). Pakett sisaldab üht ööd Superior-klassi kahekohalises toas koos laste lisavooditega ja hommikumantlitega, hommikusööki, basseini ja üldsaunade kasutust ning ajaveetmiseks sissepääsu Saaremaa muuseumisse Kuressaare linnuses (v.a E ja T).

Estravelist tellitavad spaahoolitsused on tavahinnast 10% soodsamad. Pakkumine kehtib kuni 30.11.2010.

Teatripuhkus Pärnus

Pärnut ei pandud sügisel kinni. Soodushinnaga teatripakett majutusega hubases Hansalinna hotellis kahele maksab 899 krooni (tavahind 1299) ning sisaldab üht ööd kahele standardtoas koos hommikusöökidega, pileteid valitud Endla teatri etendusele ning pääsmeid ööklubisse Sugar.

Lisatasu (400 kr) eest on võimalik ööbida mullivanniga junior-sviidis ning soovi korral on võimalik tellida ette restoranist õhtusöök kahele hinnaga 399 krooni. Kolmanda inimese majutus lisavoodil koos teatripileti ja ööklubi pääsmega maksab 420 krooni.

Endla teatri selle hooaja mängukavaga tutvu lähemalt www.endla.ee. Pakkumine kehtib kuni 30.11.2010.

Jõulueelne teatripakett Tartus

Hotellid London ja Pallas kutsuvad jõulueelsesesse Tartusse teater Vanemuine uuele menuetendusele "Helisev muusika". Filmiklassikana tuntuks saanud lugu tuakse Eestis lavale juba kolmandat korda, kuid Vanemuise lavale jõuab lugu esmakordselt. Teatripakett sisaldab üht ööd kahekohalises numbritoas, pileteid etendusele, saabumisel tervitusjooki toas ning rikkalikku hommikusööki Rootsi lauas.

Hind kahele ööbimisega hotellis Pallas algab 1350 kroonist ning hotellis London 1550 kroonist. Lisatasu eest on võimalik majutada double de luxe toas või sviidis ning paigutada tuppa lisavoodi. Pakkumine kehtib 1., 6., 17., 18., 21. ja 22. detsembriks ning 11. jaanuariks. Lähem informatsioon aadressil www.estravel.ee.

LAETUD
AATOM
RAUDTEE
SÕIDUK

...PIIRI-
TUS
RIIGI-
KOGU

UNION
BANK
RANNA-
KÜLA
LAHEMAAL

MAA-
KITSUS
TÄIS
... PERON
... ABEBA

2X TÄHT
HÕRE,
INGL.K.
VENE
LENNUK

SORO-
KOVKA
KOHT
PÄRNUM.
ANNO

VANKRI-
TELG
...
LENNOK

MAA...
NEEM
AJALOOD-
PIIRKOND
LÄTIS

PIIRI-
LINN
PÕHJA-
OSSEETIA
PEALINN

MÄNGUŠT
VALJAS
LAEVAST
ALLA-
TUULT

UDMUR-
TIA
PEALINN
LIDO...
JESOLO

VALLA-
TAV
NORD
AAFRIKA
RIIK

... -
TASS
... 'DJA-
MENA

AMPER
HAPNIK
LED...
BAND

AAR
VENEMAA
LINN
USA
POKSIJA

TAJ
MAHALI
ASUKOHT
...
THURMAN

FAGIRA
MÕRTI
... HITNA
POOLSAAR

PRANT-
SUSMAA
LINN
ENERGIA
SALVESTID

SIDE-
SONA
SÕIDUK
PEALINN
EUROOPAS

GIBRAL-
TARI
TÄHIS
... LAPE

ORCHARD
...
SINGA-
PURI
ARITANAV

SOOME
SUUSA-
KUIRORT
AUTO-
MARK

JAAPANI
KIRJANIK
... PAULO
PEALINN
EUROOP

HORVAATIA
LINN
FIRMA
ESINDAJA

...SOU,
VILJATU
ALA
REIT...
WINKL

OST
EMAND
AJA-
ÜHIK

INDIA
KIRJANIK
VASCO
... GAMA

KUWAIT,
KUVEIDI
PEALINN
INDIUM

LUME-
LEOPARD
...
LISAMA,
INGL.K.

MOLÜB-
DEEN
... OUN
...-POST

AAFRIKA
RIIGI
PIIRKOND
AMEER-
KIRJANIK

100 KG
ARGEN-
TINA-
JALG-
PALLUR

SADA,
VENEK.
TRÜKI-
VEAD
SIDESONA

VANAA-
DIUM
... LE COQ
ARENA

LAUSE-
LIIGE
KÜLA
VALGA-
MAAL

ÕIGUS,
LAPINAK,
ORGAA-
NILINE
ÜHEND

...PURI
VÄÄVEL
ASTON
MARTIN

KREEKA
TÄHIS
KATSE
... PANT

PREFEK-
TUUR JAAP.
RANNAK
USA
OSARIK

RIIDE-
SORT
ETV
SAADE
1501.

KELVIN
JOOD
KAVATSUS
ARGENT

... MIHKEL-
SON
JÕGI
VIETNAMIS

RIIK
EES-
AASIAS
AASTA-
RAAMATUD

D'ÄUL
MATKA-
KOHT
PÕLVA-
MAAL

UNES
RÄAKIMA
...BUSS

Saada vastus 20. novembriks 2010 estraveller@estrael.ee ja osaled 1000kroonise Estraveli kinketšeki loosimises. Eelmise numbriga loosiauhindadest võitis Kaido Haageni raamatu "Eesti tuletornide lugu" Rita Kerge, praktilise meene lennufirmalt Lufthansa Harri Arming ning Jaanika Talts ja 1000kroonise Estraveli kinketšeki Merli Toomast. Palju õnne! Me võtame ise ühendust.

Soome köök kutsub

Põhjanaanabrite parimad hõrgutised ootavad teid Eckerö pardal!

Merel maitseb toit alati imehästi, eriti kui see on tehtud kogunud laevakokkade poolt, värsketest toorainetest ja parimate Soome retseptide järgi!

M/S Nordlandial on 07.10-17.11 spetsiaalsed Soome köögi nädalad - lauale pääsevad valituimad Soome hõrgutised nii metsast, merelt kui maalt!

Ühe suuna pilet alates:

300.- 19,17€

Majutus laevas kahele:

550.- 35,15€

Õhtusöögi ja kajutiga ülesõit:

770.- 49,22€

Nagu alati ootab teid ees mõnus merereis Eckerö Line'il!

ECKERÖ **LINE**

Info ja broneerimine parimatest reisibüroodest üle Eesti ja Eckerö Line Tallinna kassast telefonil 664 6000.

Alati parimad pakkumised ja lisasoodustus 5%
www.eckeroline.ee

Estonian Airi
vormirõivad:

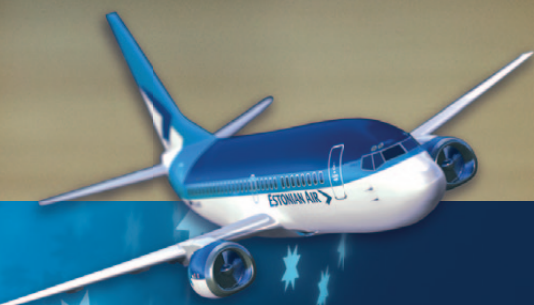
PROFLINE
by
Tiina Talumees

Lennuühendused 180 sihtkohaga Euroopas!

- ◀ Ei ühtegi varjatud lisatasu
- ◀ Eestikeelne ja alati sõbralik teenindus
- ◀ Parimad sihtkohalennujaamad jätkulendudeks
- ◀ EuroBonus punktid iga lennu eest

Sinu teekond algab siit: www.estonian-air.ee

www.estonian-air.ee

◀ **ESTONIAN AIR**